Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

Сердало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 20 ДЕКАБРЬ, 1980 ШУ. • № 152 (6282). • Мах 2-кепик.

НОВКЪОСТ БРЕЖНЕВ ЛЕОНИД ИЛЬИЧАГА

Веза Леонид Ильич!

Хьо вагьча денца дувзадеина КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Советo дlайхен дег тlарен моарша лу Хьога Ленина а Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце а гlулакх дlахохьоча гlорвавиначунга, советски халкъа тешамеча вolага, Коммунистически парте, Советски паччахьалкхен, дуней халкъашта юкъерча коммунистически болама чlоагlача деттелга, машери социальни прогресе бахьан къовсам хоаттабечунга, леррагlа марксизм-ленинизм дlахьочунга.

Iа кlевд ца луш беркатен бу болх, Леонид Ильич, Даьхенна, Ленински партена, коммунизма гlулакхa ше ца кховеш гlулакх дара бола хьоихаш ба. Хьа бахкадарча кхоача ца луча хьниаро, партийни принципиальносто, халкъа вахарцара ца хадача бувзамо беррнгача къахьегамхошта веза а везийт чlоагlа сий а дайт Хьа. Парте Хье хьожавьча партийни пачхьалкхени балха еррнгача ното тlа lа сийленца бекъ а бакй бекъ а бу хьайх бешна бошка тешам.

Iа хьакъвале кулгал а дем вай мехк дорзагlа ца боалаш бода чlоагlа экономически, политически, культурни айбалара накъагlа, чlоагlъенна болхлой класса, колхозни ахархой, халкъа интеллигенце союз, кхы а айхагlа хинвад Советски Союза халкъий вежарашка дола доттагlал.

Вай парте, Хьо, Леонид Ильич, керте а латтаи Центральни Комитето къахьегамхой материальни духовни вахара боарем хаддаиза айбара кlевд ца луш еца йоккхо гlо ду советски наьха творчески инициатива ма хогга дегlайоалаяра, коммунизма котало якхара духьа керда къахьегамна толамаш дахара уж оарцагlбахара.

Коммунизм хьалъеш даьхача толамашца хаддаиза бузабенна ба Iа, Леонид Ильич, дерригача дуней тlа машар чlоагlбара, дуней халкъашта юкъерча арене Советски Союза сийи алдиних айдара тlехьа беш бола дукха оагlонаш йола болх.

Дерригача вай халкъо, ерригача парте lалаьмате чlоагlа дегаш айденна тlайцар КПСС Центральни Комитето парте XXVI съезд гулъярах ях решени. 1981—1985 шерашка а 1990 шерага кхачалца а СССР экономически социальни дегlайоалаяра керттера лостамаш дерригача халкъо дуиц lалаьмате чlоагlа керте болчеи творчески хьале. Из чlоагlа тешал да Iа юкъарчал доацпаш кулгал а деш парте Центральни Комитето лаьца някъ ниеса хилара. Шеко яц XXVI съездах коммунизмага долхача наькъа керда лоархlаме веха хургхилара.

Эстара дикагlа, цlенача дег тlара уйлаш Хьона дlайоалайташ, веза Леонид Ильич, Хьо могаш-маьрша, ирaз долаш хилар, советски халкъа хьаштий духьа машарен коммунизмаи идеяш котъяхар духье Iа кlевд ца луш беркатен беча балха тlа керда толамаш дахар лов тхоиа.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ	СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ	СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

НОВКЪОСТА Л. И. БРЕЖНЕВНА — КПСС ЦК ГЕНЕРАЛЬНИ СЕКРЕТАРА, СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА ПРЕДСЕДАТЕЛА ОКТЯБРЬСКИ РЕВОЛЮЦЕ ОРДЕН ЯЛАРАХ ДОЛА

СССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

Новкъоста Л. И. Брежневна — гlорваьнна волча Ленинси Сийлахь-йоккхача Октябрьски Социалистически революцеи гlулакх дlахо хьош волчоа, Коммунистически партенеи Советски пачхьалкхенеи хьалхашка доккхий гlуллакхаш карагlдувларах, вай Даьхен экономически, политически, оборонин низ чlоагlбара, халкъашта юкъерча машара тlехь къовсам лоаттабара гlулакхa къаьстта беркате цо болх барах Октябрьски Революце шоллагlа орден лойла новкъоста Леонид Ильич Брежневна — КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела хьалхара заместитель
В. КУЗНЕЦОВ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль,
1980 шу, 18 декабрь.

Техника кийчъю сихеи тешамеи

Хьалхашна латта декнярш толамна кхоачашден хьабоагlа укх шера Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза кхаш лоладераш, механизатораш. Бlаьстан балхашка кийчлуш ба уж хlана.

Тlехьаюза инвентарь, цхьайола комбайнаш бригадашка тоаю, хlаьта тракторaш — механически мастерске.

Дика да цига къахьегача наьха балха хьалаш. Кхоачам болаш дlайха я мастерскe йехашка. Цу цу латтача станокий новкъосталца керда хьее а тишъенначул тlехьагlа юхаметтаоттае а йиш йолаш я дукха тайп - тайпара оатхалаш.

Балха говзал дика караерзаь нах ба цига къахьегараш а. Масала, точарь Юсупов Iалдарехьман. Ше хьалер тешамеи сихеи ду цо. Ниттa дика болхло ва аьшканхьар Гадиев Гурсмен а. Цар керда хьаьча е тишъенначул тlехьагlа меттаоттаеча оатхалашта геттара раьза хул механизатораш. Цул совгlа, балха нормаш тlехкхоачаш ца еш дя а дlадахийтац. Цар санна овсарен дикеи къахьег доагора аппаратура тоаеча слесара. Кодзоев Джамалдас, электрооборудовани тоаеча слесара Джиниев Башира, вулканизатора Дзауров Абуязита, слесарашна - паладчикаша Галиев Яхьъяси Дударов Мурадеи.

Хаддаиза йоакхо из совхозе кулгалхоица техника тоаеш боахкарий къахьегамцара безам совбаккхара, балха хьалаш толдара. Мацха дарегlа а дика а хlама даа столови, лувча бани а я.

Юрта боахама техника ма хулла сихагlа тоаяр духьа шерра социалистически яхь а йоаржаяй совхозе.

Цу дерригача тlулакхашa дика айбу наьха балхацара безам, овсаре къахьега вlаштlехьдоалийт. Масала, укх шера йиълагlча квартале дlанагlа 20 тоаc езаш хинначa хlанзале 18 трактор тоаяьнннкхай механически мастерске боахлоша механизатораш. Шу чаккхдалехьа хийцa кlезагагlа яе ишп а сень тоаергйолаш а я. Тlехьаюзача инвентарах кийчон мугlаре дlаоттаьй 80 процент совгlа, хlаьта боахаме йолча 25 комбайнех — нтт.

Тlехьаюза инвентарь ма хулла сихагlен тешамегlен тоаяр духьа бригадашта юкъе яьрчача яхье хьалха Евкуров Лазаре кулгалдер я хlана.

Iай латтача хана техника йоачано толхаергйоацаш ма доал а даьд совхозе. Масала, тlехьаюзача инвентара, комбайний басар хьакхаша йолча оатхалашта уж мукхъоаргйоацаш машиний даьтта хьекхед, хlаьта комбайнаш кlала гударгаш а отталь хьалъайньй, и. кх. дl.

КПСС XXVI съезда дикача хьоекхамашца накъабахар духьа ерриго юрта боахама техника 23 феврале кийчон мугlаре дlаоттае дош денвад совхоза болхлоша.

М. ХАМАТХАНОВ.

НОВКЪОСТ Л. И. БРЕЖНЕВНА ДАЬХЕН ДОККХА СОВГIАТ ДIАДАЛАР

18 декабре Кремле КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Л. И. Брежневна торжественни хьале дlадилар Даьхен доккха совгlат — Октябрьски Революце орден.

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо тlадилларца совгlат дlаделар КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК секретара М. А. Суслова.

Совгlат дlалуча бар новкъостий Ю. В. Андропов, М. С. Горбачев, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, Д. А. Кунаев, А. Я. Пельше, Г. В. Романов, Н. А. Тихонов, Д. Ф. Устинов, В. В. Щербицкий, Г. А. Алиев, П. Н. Демичев, Т. Я. Киселев, В. В. Кузнецов, Ш. Р. Рашидов, М. С. Соломенцев, Э. А. Шеварднадзе, И. В. Капитонов, М. В. Зимянин, К. В. Русаков, хlаьта иштта СССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель И. В. Архипов, СССР Министрий Совета Председатела заместитела Л. В. Смирнов, КПСС ЦК Генеральни секретара помощникаш А. М. Александров, А. И. Блатов, Г. Э. Цуканов, КПСС ЦК гlулакхий управляющи Г. С. Павлов, КПСС ЦК Отдела заведующе хьалхара заместитель К. М. Боголюбов, КПСС ЦК Генеральни секретара референт Е. М. Самотейкин, СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретариата начальник А. И. Лукьянов.

Совгlат дlалуш къамаьл дир нов. М. А. Суслова

Новкъост М. А. СУСЛОВА къамаьл

Веза Леонид Ильич!

Тахан оаха ерригача партеца, дерригача советски халкъаца цхьана дег тlара, боккхача безамца а чlоагlа а даькъала вувц Хьо, Хьо вавьча денца.

Тхона массенена а юкъара цlей хьатlакхоачаш Хьога — Ленинси Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революцеи гlулакх дlахохьоча гlорваьначунга, Хьога, Леонид Ильич, оаха, вай мехкарча а доазол дехьарча а дукха, дукха миллионаш болча наха оал Хьо везаш а лоархlаш а хилара дешаш.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Советo беррнгаш рьзза а болаш тlаийпад Хьога дайташ дола моаршал, Леонид Ильич.

Цул тlехьагlа нов. М. А. Суслова Iодийшар моаршал, цига хиннараша вlаьвдаь тlоараш а летташ из дlаделар Леонид Ильич Брежневга.

Веза Леонид Ильич Брежнев!

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо советски наха дагадари безам бари хьаговташ совгlат даьа Хьона — Ленинеи Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революцеи гlулакх дlахохьоча гlорваьначоа, Коммунистически партенеи Советски пачхьалкхенеи хьалхашка доккхий хlамаш карагlдувларах, вай Даьхен экономически, политически, оборонин низ халкъашта юкъерча машара тlехьара къовсам чlоагlбара даькъе lалаьмате беркате болх барах — Октябрьски Революце шоллагlча ордеица.

Сога чlоагlа сий, дег тlара гlозале ихьчай Хьона, Леонид Ильич, из доккха правительственни совгlат дlадала.

Ваьча денца, Даьхен совгlатаца Хьо даькъала вувцаш дерригача дег тlара лов тхона Хьо чlоагlа могаш, ираз долаш вахар, вай халкъа хьал-торо айяр, вай Ленински парте идеалаш котъяхар духьа Iа беча беркатеча балха тlа керда доккхий толамаш дахар.

Чlоагlа тlоараш а детташ нов. М. А. Суслова Леонид Ильич Брежневна дlаелар Октябрьски Революце орден.

Жоп луш къамаьл дир нов. Л. И. Брежнева.

Новкъост Л. И. БРЕЖНЕВА къамаьл

Веза Михаил Андреевич!
Деза новкъостий!

Дег тlара баркал да шоана укхаза безаме дешаш алар.

Доккха баркал оал аз парте Центральни Комитетон СССР Лакхехьарча Совета Президиумон сона Октябрьски Революце шоллагlа орден яла решени ярах. Сийлахь-боккхача Октябрь цlи лелаеча орденца белгалваккхар — из доккха сий да, хlаьта аз бe боагlа мах бу цун.

Вай халкъо Октябра гlулакх лорадаь, со бери дlамига саги хинна шераш Октябра сердалоно, граждански тlема ало сийрдедаьха дар. Октябра гlулакхa, Ленина гlулакхa практически хетадаь да са дерригa санхетаме вахар.

Массехк бутт баьлча со къахьега волавенна 60 шуи Ленински парте мутlарашка вола ах бlаь шуи дарга.

Тайп - тайпарча участкашка а тайп-тайпарча гlулакхаш тlа а болх бе бийзаб са цу шерашка. Мутlарера болхло, инженер, бехктокхаме партийни болхло хиннав. Сийлахь-боккхача Даймехка тlема шерашка эпсар а инарал а хиннав. Баккъда, цу дерригача балха я, аз-м аргдар, юкъара цхьа знаменатель. Из знаменатель — Сийлахь-боккхача Октябро цунга бола никъ хьабийла йола социализм хьалъяр, вай социалистически Даьхе лораяр, Октябра гlулакх лорадар.

Хlаьта тахан, тешам а бена партен халкъон сога хьаенвача посташ тlа, сай балха керттера маlан гу сона, уж бахьан долаш Сийлахь-йоккха Октябрьски революци ях дола доккхий де лерхlараш вахаре чакхдахара гlо дар.

Хlаьта из да — советски халкъа иразл хьал-торои, цун коммунистически санхетам айбар духьа, коммунизм хьалъяр духьа болх белга. Из да — лаьттан тlарча чlоагlа а машарен прогрессен гlулакх лорадар.

Кхета баркал оал аз вай сийлен парте мутlарашка, цун барт болча кулгалдеча коллективe, шуна цхьана кулг кулгах а теха, леза са новкъостийи доттагlийи, болх бе со йиш йолаш хиларах.

Вайна хьалхашка ерригача партенеи дерригача халкъан хьалхашка доккхийи атта доацеи декхараш латт Гаргарча шерашта уж оттадерга хургйолча парте XXVI съездо. Уж кхоачашдара йоаш дерригаш а хетаре дезарга вай.

Из хургба Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце идеалаш бахьан хlаиларча хьалашка лоаттабу практически къовсам.

Цу дикача гlулакхa сай дерригa низаш дlадала дош ду аз.

Цlаькха а баркал оал аз доккха совгlат даларах.

Леонид Ильич Брежнев Даьхен доккха совгlат даларна дег тlара даькъала вийцар КПСС ЦК Политбюро членаша, КПСС ЦК Политбюро членашa, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидаташа, КПСС ЦК секретараша, кхьча партийни пачхьалкхени деятелаша. Могаш-маьрша волаш, советски халкъа хьал-торо айяр духьа, коммунизма котало якхар, дерригача дуней тlа машар чlоагlбар духьа цо беча дукха оагlонаш йолча балха тlа керда толамаш дахар ловш ловца баьккхар.

Новкъоста Л. И. Брежнева дег тlара баркал аьлар ловца баьккхарах.

(ТАСС).

РАЙОНАШ	Кlepa lаттагар дийнахьа хьакхар (кг.)		
	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Ачхой-Мартановски	3,3	3,3	3,3
Грозненски	4,3	4,5	4,5
Гудермесски	4,3	4,8	4,8
Малгобекски	2,6	2,9	3,0
Надтеречни	2,6	2,5	2,5
Назрановски	4,6	4,1	4,1
Наурски	4,3	4,4	4,4
Сунженски	4,3	3,9	3,9
Урус-Мартановски	4,0	4,1	4,1
Шалински	3,8	3,3	3,3
Шелковской	5,4	5,1	5,1
Республике гlолла	4,1	4,0	4,1

«ГРОЗЭНЕРГО» ПРЕДПРИЯТЕ БОЛХЛОШТА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЗАСЛУЖЕННИ ЭНЕРГЕТИК ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

Республика энергетически промышленность дегlайоалаеча доккхий гlулакхаш карагlдувларахи общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи Нохч-Гlалгlай Автономни советски Социалистически Республика заслуженни энергетик яха Сийлен цlи лойла:

Блохин Георгий Романовича — ТЭЦ-2 котельни цеха начальника заместитела.

Плешаков Юрий Николаевича — «Грозэнергоремонт» яхача ремонтно-наладочни предприяте слесара.

Салаев Наурбек Салаевича — Малхбоалерча электросетей электромонтера.

Чернышев Хьалида — Малхбоалерча электросетей мастера.

Яковлев Константин Борисовича — вlашагlтехача Грозненски ТЭЦ котлотурбинни цеха начальника заместитела.

Жданов Иван Ивановича — Малхбузерча электросетей электромонтера.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**
Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Н. ПРАВЕНЬКИЙ.**
1980 шу, 18 декабрь. г. Грозный.

«ГРОЗЭНЕРГО» ПРЕДПРИЯТЕИ БОЛХЛОШТА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

Итталагlча пятилетка задании кхоачашъеча доккхий толамаш дахарах, дукхача шерашка республика энергетически промышленносте беркате болх барах Нохч-Гlалгlай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Гугуев Мухтар Магомедовича — «Грозэнерго» яхача районни энергетически управлене автобаза водитела.

Дудаев Денил Канаевича — Малхбоалерча электросетей электромонтера.

Жердев Эдуард Семеновича — «Грозэнерго» яхача районни энергетически управлене диспетчерски управлене средствай центральни служба начальника.

Захарова Мария Васильевнана — «Грозэнергоремонт» яхача ремонтно-наладочни предприятей электрообмотчицана.

Миронов Михаил Лукьяновича — Малхбузерча электросетей электрослесара.

Попова Екатерина Филипповнана — вlашагlтехача Грозненски ТЭЦ химически цеха лаборантkана.

Пугоев Ювсапа Арсамака — Малхбузерча электросетей электромонтера.

Рудницкий Борис Исаковича — «Грозэнерго» яхача районни энергетически управлене управляющи заместитела.

Усаков Иван Петровича — ТЭЦ-2 оборудованена ремонт яра волча слесара.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**
Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Н. ПРАВЕНЬКИЙ.**
1980 шу, 18 декабрь. г. Грозный.

СССР Министрий Совете

СССР Министрий Советo сецам баьб салоlа ди 1981 шера 4 январа кlиpандeнгара 1981 шера 2 январа пlаьраска денга даккха, аьнна.

УКХ ШЕРА 17 ДЕКАБРЕ ШУРИН ФЕРМАША ВАЬЧА ВАЛХА ХЬОКХАМАШ ГОНТАШ ЙОЛА СВОДКА

ХЬАЙБАШ IА ДОАККХАШ ДА

Колхозийи совхозийи хьайбаш lаьнгра довхар эггара бехктокхаме ха я.

Республике соахкарчул дукхагlа кийцай шура, фуаш, тха.

17 декабрь хьатlакхоачаш дукхагlа доки доахаи, ков тlара оалхазареш Ачхой-Мартановски, Веденски, Назрановски районаша. Пятилетка тlеххьарча шера шура йохкара план ханал хьалха кхоачашъяьй Веденски, Назрановски, Ножай-Юртовски, Советски, Шелковской районаша.

Республике толаме кхоачашъю пачхьалкхенга фуаш дохкара план. Уж 8 процент дукхагlа ийцая.

Цунца цхьана республике кlезига яц тlехьаюсаш йола фермаш. Цар шоай торонех пайда эцац. Шура йохкара дикка тlехьаюс Малгобекски, Надтеречни, Сунженски районаш. Цу районашка соахкарчул дукха кlезагагlа ехий шура.

ПАРТЕ ПЛАНАШ — ХАЛКЪА ПЛАНАШ

XXVI СЪЕЗДАГА ЙОЛА КПСС ЦК ПРОЕКТ ЮВЦАШ

Керда толамаш доахаргда

Укх денош лeташ гlоздаьнна къахьегаш ба «Малгобекнефть» НГДУ ОРСа болхлой. Укхаза уйла тlаяхийтта йийцай «1981 — 1985 шерашка а 1990 шерага кхачалца а СССР экономически социальни дегlайоалаяра керттера лостамаш» яха КПСС ЦК проект.

Парте, советски халкъа хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдеча дакъа даьпад итталагlча пятилетка план ханал хьалха кхоачашъяьча ОРС-а коллективо. Цу даькъе дикка къахьегама толамаш даха вlаштlехьдаьннад тха Вознесенски куста тикашка болх берий а. Цхьайтта бетта товарооборота план 105,4 процент кхоачашъяьй, вешта аьлча, оттаьча графикал 15 ди хьалха кхоачашъяьй из. Планал совгlа бахача нахага дехкад 83700 сома маьхл товараш. Хlаьта пхе шера план дикка тlехкхоачаш я еш 4 шереи 11 беттей Магlалбика мехкдаьттехоинка планал совгlа дехкад 169800 сома товараш. 11 октябре денз цхьайтталагlча пятилетка чотагlа болх беш я куста коллектив.

Низ тlабахийтта къахьегар, куста торговле предприяте болхлошта шоай болх безар бахьан долаш хьахиннад тахалара уж доккхий толамаш. План а тlаийца декхараш а толамца кхоачашдара доккха дакъа лаьцар № 14 йолча (М. Маринко), № 17 йолча (Ю. Мамилов), № 28 йолча (Ф. Булгучева) тикай коллективаша. Цар а иштта кхыйолча а тикай болхлоша массаза а тlехкхоачашъю товарооборота планаш, санитарни дикача хьале лоаттаю помещенеш, телхаяц советски торговле правилаш. Цига кlезагагlа йоаю хlама эца баьхнарий ха, царна культурно гlулакх ду, эшарий лоархlам бу. Карагlдаьннaчунга хьежжа бу мах а. Дукха ха йоаццаш М. Мариниковa, Ю. Мамиловна, Ф. Булгучевана елар «Малгобекнефть» НГДУ ОРСа сийлен грамоташ, итталагlча пятилетка планаш ханал хьалха кхоачашъярах.

Пятилетка хоадам беча шера во болх баьбаш № 12 йолча (заведующи С. Мамизов), № 3 йолча (И. Озиева), № 18 йолча (заведующи Л. Курскиева) тикай, иштта № 4 йолча (заведующи Л. Булгучева) ларека коллективаша. Уж толамца лоархlабу товарооборота планах.

Цхьабаккъда, куста коллектива балхаша кхоачамбоацараш а да. Торговле предприятеи цхьабола болхлой гlожа ба йидархоши, телхаю советски торговле правилаш. Цу тайпарча нахаца къовсам лоаттабу куста коллективе.

Иштта лакхбе, тоабе безаш ба торговле болхлошта юкъера политически - ихетама болх а.

КПСС ЦК проект теоретически а политически а боккхача маьхера документ а лоархlаш къовбалъеш тlаийцар куста коллективо. Коммунистически общество хьалъяра кердача гlулакхаша шоай социалистически Даьхенах доккхал дайт царга, кхы а доккхагlа толамаш дахара тlахьех уж. Тlайоагlача пятилетке пачхьалкхен а кооперативни а торговле розничнни товарооборот 22—25 процент лакхъе езаш да тхо. Хlаьта из декхар шоашка кхоачашдулургдолга вlа а хойт Вознесенски куста болхлоша.

Гартакхоачаш латт КПСС XXVI съезд хьаелла ди. Цу дезача дента торговле культура лакхъеш, планаш социалистически декхараш толамца кхоачашдеш дола керда къахьегама толамаш даха лерхl куста коллективо.

М. ИЛЬЯСОВ,
«Малгобекнефть» НГДУ ОРСа торговле куста директор.

Предложени лу

КПСС ЦК парте XXVI съездага оттаяь «1981—1985 шерашка а 1990 шерага кхачалца а СССР экономически социальни дегlайоалаяра керттера лостамаш» яха проект ювцаш граждани сход хилар Грозненча № 60 йолча юкъерча школе. Сходе доклад йир академика Миллионщикова цlерагlча Грозненски мехкдаьтта института политически экономе кафедра йоккхагlйолча преподавателa В. Л. Гудковас.

Сходе къамаьл даьча кхоалагlча микрорайоне яхача Помазанова Лариса Михайловнас аьлар: оаха дег тlара мога а ю. хьал а ловц парте XXVI съездага КПСС ЦК-ас оттаяь проект, доккхал ду иштта дегlаухача вай мехках.

Цу районе яхача Кориникова Любовь Владимировнас хьатlайоагlача пятилетке дlакхига механизамаш дукхагlа арахецар эзнш предложени елар. Цо дикка лакхъергъяр, аьлар цо, промышленносте а юрта боахаме а къахьеганa овсарле.

Ю. ТЕГАЛОВ.

СЪЕЗДАГАРА СЪЕЗДАГА

КЕРДА МУЛАШ

Наьсарен район

Ленински парте тохкамах чакхдаьлла кулгал а деш, советски халкъо, КПСС XXIV-чу XXV-чу съездашна кийчъяь экономически стратеги чукх а йоахаш, дӀахо толлайн даьхад коммунизма материально - технически база хьесчен советски наьха хьал-торо лакхъесчен.

(1981—1985 шерашка а 1990 шерага кхаччалца а СССР экономически социальни дегӀайоалаяра керттерча лостамаш тӀара).

КПСС XXV съезден дӀахорча КПСС ЦК Пленумийн исторически решенеш кхоачаш а еш, Наьсарен района къахьегамхой, ерригача Нохч-ГӀалгӀайчен къахьегамхой а санна, парте аргӀанарче XXVI съездага болх экономически социальни дегӀахара даькъе керда хӀамаш карагӀ а дувлаш. ДӀахьалхашкахьа кхы цхьаькка а гӀа баьккхаб промышленность, юрта бовхам, транспорт дегӀаахара, халкъа вахара материальни культурнии боарам лакхбара наькъагӀа.

ИттлагӀча пятилетка шерашка района къехьегамхоша даьхача мулех дувц укх оагӀо тӀа цифрайи фактайи меттаца.

Дог гӀоздоаккхаш дола хувцамаш

Наьсарен район дукха къамаш дахача Нохч-ГӀалгӀайчене дика Ӏалама хьалаш долаш йолча йоккхийча экономически районех цаӀ я. Района экономикен культурен шерагара шу массаза доал дегӀаух, баь цуи нах.

Массаза а бахача нахаца — гӀалгӀашца цхьана районе бахаш къахьегаш ба нохчий, эрсий, хӀирий, эрмалой, украинцаш, кхыдола къамаш.

ХӀара шера тӀабетталуш бола баха нах эзар саг гаргга ба районе. ХӀанз районе баха нах 70 эзар сагага дӀакхоачаш латт.

Хоалуш тоалуш йоагӀа района нах баха керттера пункт — г. Назрань. Юртий райцентр хинна на 15 эзар совгӀа нах бахаш йола районни лоархӀамера город а хинна дӀааттай.

Городской райцентр мехка моллагӀча моттигаца машиннаькъа, автомобильни, фегарча сообщенешна юкъаллийта л. Городе я шей машиннаькъа станци, автостанци, «Аэрофлот» яхача агентства филиал.

Укх тӀеххьарча шерашка районе баха нах дикка дукхагӀа хилар совгӀа, чӀоагӀа хувцаенна цуи социально-экономически структура я. ЙоккхагӀа хиннай промышленни предприятей, совхозий, гӀишлошъеча организацей, транспорта, бувзама болхлой класс. Хьахиннай городской юртен интеллигенци. Районе баха хӀара виълагӀа вола саг городе вахаш ва. Айлуш латт юрташка бахача наьха вахара культурно - бытовой боарам а. Юртен городан юкъера тӀайнаш дӀадоалаш латт. ХӀаьта уж эггара чӀоагӀагӀа дог гӀоздоаккхаш дола хувцамаш а да.

Назрань — промышленни район

Тоъал йоккхача бархӀ предприятех латташ я района промышленность. Царна юкъе: ГӀ. Ахриева цӀерагӀа «Электроинструмент» яха завод, Назрановски трикотажни фабрика, мельзавод, маьхкъ ю завод, кирпишкий завод, мехлесхоз, кхыдараш.

Района промышленни предприятей коллективаша иттлагӀча пятилетка заданеш 8 миллион совгӀча сома мехьа дукхагӀа а еш кхоачашъю продукци хьаяраш арахецарах. Задани кхоачашъю къахьегама овсарле лаккхъяра а. Боахама эффективно доал деш хилар бахьан долаш Ӏалашду товарни продукци хьаярга дӀабоде мах хӀара шера лохбелга.

Технически прогрессага хьежжа гӀа боахаш йода района индустре — ГӀ. Ахриева цӀерагӀча «Электроинструмент» яхача завода коллектива. Цо арахеца продукци шер-шера дукхагӀа хул. ИттлагӀча пятилетка шерашка завода валови продукци 1,5-эзачул дукхагӀа хиннай.

ДукхагӀа хул Назрановски трикотажни фабрико арахеца трикотажни изделешн цар ассортименти. Укх пятилетке 2,1-эза дукхагӀа арахецаргья уж.

Дог гӀоздоаккхаш да иттлагӀа пятилетка чакхйоалача шерара района промышленни предприятей балла хьокхамаш. 1980 шера 11 бетта промышленни продукци махьала лаккхара план хаьнал хьалха 102 процент кхоачашъяьй района промышленносто. Планал совгӀа махьала лаьккхай 256 эзар сома махьа продукци. Совхарчул 3 процент тӀеххьоачашъяьй къахьегама овсарле лаккхъяра план.

Шера а бӀарччача пятилетка а заданеш ханал хьалха кхоачашъяр духьа лоаттабеча къовсаме социалистически яхье керте латтарвй кхы а лаккхагӀа да производствени хьокхамаш.

ГӀ. Ахриева цӀерагӀча «Электроинструмент» яхача завода производствени коллективо шу хьалоладелча доьнг планал совгӀа махьала лаьккхай 370 эзар сома махьа продукци. Совхарчул 6 процент дукхагӀа арахийцай продукци, къахьегама овсарле 5 процент дукхагӀа лаккхъяьй.

Лакхача хьокхамашца пятилетка чакхйоаккхаш йоалл трикотажни фабрика йоккха къахьегама коллектив. Пятилетка тӀеххьарча шера производствен объем 15 процент лаккхагӀа хургйолаш я укхаза 1979 шерашца нийсйича, хӀаьта къахьегама овсарле — 18 процент. Белгалдаккха доагӀа, дукхагӀа хьаеш йола еррига продукци къахьегама овсарле лаккхъяра чотагӀа еш хилар.

Цуница цхьана, болхлой къахьегама овсарле лаккхъяра, предприятеша ритмично, бӀубенна болх бера, продукци дукхагӀа арахецара долча деррига кхоачамех Назрановски мельзаводе, маьхкъ еча заводе, кирпишкий заводе хӀанз а бизза пайда эцаш.

Пятилетка керда гӀиреаш

Района халкъа боахамга иттлагӀча пятилетка шерашка дӀаяхийта капитальни вложенеш 3,6 миллион сомагара 6,3 миллион сомага кхоачаш е 1,7-эза дукхагӀа хиннай. БӀарччача пятилеткера капвложеней планови объем 28 миллион сомал тӀехъяьннай.

Паччахьалкхен капитальни вложеней керттера лостамаш, лаьрхӀа хиначча тайпара, промышленностен юртбоахамен производствени объекташ хьалъелга хиннад. Из-м кхетадеш а да, хӀана яьлча производствени база шеръяраш чӀоагӀъяраш тийша ма дий дӀахо продукци дукхагӀа хьаелтен района экономика дегӀаухилгеш.

Тоъал дукха паччахьалкхен ахча дӀаухийт чуӀе цӀенош хьалдарга. Дика кийчъдаьча чуӀета цӀеной 19 эзар совгӀа квадратни метр, дӀаяхача пятилеткечул дукха а дукхагӀа дӀаеннай гӀишлонхоша г. Назранен района юрташкен бахача наха иттлагӀча пятилетка шерашка.

Пхе шера культурно-бытовой объекташ — клубаш, школаш, больницаш, поликлиникаш, берий бешамаши яслеш, коммунальни, бытовой, торгови предприятеш хьалъяра хьожадаьд 8 миллион совгӀа сом ахча, хьал а яь берашта дӀеннай 3577 моттиг йола школаш, 370 моттиг йола деша даха ха йоацача берий учреждене.

Района гӀишлошъеча организацеш баьча балха уж итсгаш кхы а йоккхагӀа хила йиш йолаш яр, нагахьа санна хьахийцача ерригача капитальни вложенеех бизза пайда эцаш хиннабаларе. Цхьабакъда, района къахьегамхой доккха декхар тӀадисад гӀишлонхошта школаш, берий бешамаши яслеш, чуӀе цӀенош, культура объекташ хьалъяь яхара.

Кхашкен фермашкен

Юрта боахама валови продукци иттлагӀча пятилетка хӀара шера юкъера лаьрхӀача районе 7 миллион сомага кхьачай, вешта аьлча дӀаяхача пятилетка хӀара шера юкъера лаьрхӀача хьаеш хиначул 970 эзар сома е 16 процент дукхагӀа хиннай. ХӀаьта из пхе шера планагӀа оттаьяча темпашка хьежжа я.

Ерригача валови продукцин дах даьъах кхо дакъе совхозий кхаша тел. пхе шера 20 процент дукхагӀа хиннай из. Хьайбай боахама продукци юрта боахамо луча еррригача продукце дах даьъах цхьа дакъа хул. хӀаьта цун объем 7 процент мара лаккхъеннаци.

Дог гӀоздоаккхаш дола толамаш даьхад района алаташ кхедераша, свеклаш лелаераша. Шера юкъера лаьрхӀача укх пхе шера доаккхаш хинна алат 26 эзар тони совгӀа да, вешта аьлча кийслагӀча пятилетка шерашка доахаш хиначул 5 эзар тони е 23 процент дукхагӀа. КхоалагӀо дакъа дукхагӀа я алатийна лаьрхӀа кхею хьажкӀаш. 1980 шера хаоттама хьалаш тоалхаве хиннадале а алаташ кхедераша цӀаккха а ца деннача тайпара дукха чудерад из — 26,5 эзар тоний, районе йоала коартолаш 1,5-эза дукхагӀа хиннай.

БӀубенна гӀа боахаш кердача мулашка бода общественни хьайбай боахам а. Районе доккхагӀдолча боадамех йолча цхьанне — «40 лет Октября» яхача совхозо — 1980 шера хьалхарча квартале а тӀехьа рапорт делар паччахьалкхенга дулхи шурен йохкера пхе шера задани ханал хьалха кхоачашъярах.

Района совхозни фермашка кӀезига бац хьинарча къахьегама масалаш гойташ бола цӀи хеза хьайбаш лелалераш. Хьалха латтача доярка цӀераш яха лов — уж ба Даурбекова, Дутиева, йижарий ДзауроагӀар. Цар хӀара шера кхоабача Ӏаттагара кхо эзар килограммал совгӀа шура яьккха дукха ха я.

Хьалха латта хьайбаш лелалераш ба района кхыча фоахамашка а. Уж бахьан долаш пятилетка толаме кхоачашъеш йоалл район паччахьалкхенга шура, тха, фуаш дохкара.

Общественни хьайбай боахам лаьрххӀача тайпара дегӀаба безача боахамга дӀакхаьчабац хӀанз. Из юхабетт доакъерий база дегӀайоагӀилга тӀехьадисаро.

Шерагара шу массаза доал керда производственни фондаш ӀотӀаеттал у района совхозашта: балха овсарле лакха йола техника, транспортни средстваш, машинаш, механизмаш. Цхьабакъда, цу фондех пайда эцара эффективность лоадама лаккхлуш яц. Из дош кадраша дувзадена да.

ХӀанз а бизза кхоачам болаш механизатораш бац кхашкен фермашкен. Техникага бу ма лу, йиззача шин смене, болх байтара цу тӀа хоашае кадраш эп.

Ледара моттигаш дӀайоахаш латт хӀанз районе керда пятилетка масе оагӀорахьара дика кийч а бенна дӀайолаяр духьа.

Шоай алтайски коллегай эстафета яь а кийца, еррига юртбоахама техника ханал хьалхен тӀехдиен кердача пятилетка бӀаьстенга кийчъера тӀехьарча болама инициатораш а хинна дӀааттаб района механизаторий республике. Из бокъонца кийч а яь дӀааттае лаьрхӀад парте XXVI съезд хьесила дӀ — 23 февраль хьатӀакхоачаш.

Хьалхара моттиг

Парте планаш — уж халкъа планаш я! Еррига плановий заданеш шоашта тӀайийна социалистически декхараши кхоачаши тӀеххкоачаши дар духьа лоаттабеча къовсаме хьалха хила гӀерт Наьсарен района къахьегамхой.

Района юрташкарча къахьегамхоша, промышленносто, транспорта, кхыча доакъой болхлоша даьха толамаш КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Сийлен грамота лларца белгалдаьккхад.

Хьайбаш лелалеча фермашна 1980 шера баьча балха итогегӀа республикерча яхь лелаеча районашта юкъе эггара хьалхара моттиг шеко йоацаш Наьсарен района хьайбаш лелалераша еннай. Хьайбай продукташ дукхагӀа яхари кийтъяри духьа лелаьча яхье укх шера 11 бетта итогегӀа хьалхара моттиг Наьсарен района еннай, из КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома бюрос, республика Министрий Совето, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо оттадаьча сийлен Улга тӀа а йоакидаш.

Цу толама юкъе дикка даькъа доац «40 лет Октября» яхача, «Экажевский» совхозий хьайбаш лелалераш, района совхозни фермай дукхача хьалхалаттарашца.

Парте аргӀанарча XXVI съезда сийленца наькъахара шерра социалистически яхь йоаржаьй ГӀ. Ахриева цӀерагӀча Назрановски «Электроинструмент» завода бригадаша. Цу яхье хадданза хьалха латташ хьайоагӀа заводерча бригадашта юкъе дикагӀа лоархӀачарех цаӀ йола Измайлова Оардхой Цаэш керте латта комсомольско-кагирхой бригада. Ший пхе шера план тӀеххкоачашъяьй цо. КарагӀдаьначох кхоачамбаь Ӏаш боацача бригада болхлоша хӀара сменагӀа нормаш 120—125 процент кхоачашъю.

СУРТА ТӀА: парте XXVI съезда сийна шоаш тӀайийца декхараш мишта кхоачашду дувцаш ба Ц. Измайловаи цуи бригадера болхлойи.

И. ПЛИЕВА сурт.

Долла хӀама — халкъа хьал-торо тоаяр духьа

Долла хӀама сага духьа, цуи иразза духьа! Парте эггара кертера лерхӀаш дола из хӀама цӀаникха а юкъагӀа ца дуташ кхоачашдеш да социалистически экономика айяра ларда тӀа. ИттлагӀча пятилетке керда шерра гӀа баьккхаб социальни декхараш кхоачашдеш.

ДӀайоалаш латтача пятилетке бахача наьха хӀара сага сих лоархӀаш йола реальни доходаш 17 процент дукхагӀа хиннай. Болхлойн гӀулакхерча наьхен бетта юкъера алапи 15 процент дукхагӀа хиннад. Нохч-ГӀалгӀайчене 18 процент дукхагӀа хиннад из. ХӀаьта халкъа боахама керттерча доакъошка кхы а дукхагӀа лакхденнад: промышленносте 23 процент, гӀишлошъеча — 22 процент, бурув деттача — 35 процент.

Нагахьа санна республика промышленность бӀарчча хьанийцача болхлойн гӀулакхерча наьхен бетта юкъера алапи 10-гӀа пятилетка чакхйоалаш 138 сомага дӀакхоачаьдале. ГӀ. Ахриева цӀерагӀча «Электроинструмент» яхача заводе цхьан болхлочун бетта юкъера алапи 167 сом да.

Мах боацаш дешийтара, медицински гӀулакх делга, къоакой материальни торо лакхъелга, кхы тайпа социальни гӀулакхаш делга Ӏалашдара ахча телаш йола общественни потребление фондаш дикка йоккхагӀа хиннай. Нагахьа санна 1975 шера цу фондашкара бахача наьха хӀара сага сих лоархӀаш тийнна ахчен льготашц 354 сом хиннадале, 1980 шера 438 сомага кхоачаш дукхагӀа хиннад.

Нагахьа санна Наьсарен районе юкъера лаьрхӀача цхьан дезале 6 саг вале, тӀакха шьра гуш да, 1980 шера хӀара назрановски дезалла общественни потребление фондашкара кхы тӀа 2620 сом кхоачаш хилар.

Из-м кхетадеш а да, цхьан берага школе дешийтарга паччахьалкхено шера 180 сом дӀадохийт. Цхьан дешархочунга техникуме дешийтарга 650 сом доде, хӀаьта лаккхерча дешара заведене дешийтарга — 1000 сом совгӀа.

Общественни потребление фондий тоъал доккха дакъа деша даха ха кхачанза долча берашта клетам баларгеш массе оагӀорахьара уж дегӀакхуаларгеш доде. Берий яслешка цхьа бер лелалерга шера 500 сом доде, хӀаьта берий бешамашка — 450 сом. Цу ахчах 80—85 процент паччахьалкхено шийна дӀатӀаэц.

Цхьа унахо лелаварга паччахьалкхено бюджетера 8 сом тел дийнахьа. Вай республике больнични учреждешка 11 эзар совгӀа унахой ба, хӀаьта царга шера дӀаухийт 32 миллион сом.

Республика къахьегамхошта социальни страховани ярга, пенсеш пособеш телаьрга дӀаухийт шера 150 миллион совгӀа сом.

Общественни потребление фондашкара отпускех ахчи тел болхлоштен гӀулакхерча нахан, ахча дӀатӀатед санаторешка, солоӀача цӀеношка, берийн пионерскийи лагерашка ухарий путевкаех, дукха бераш долчен цхьаьчен моаношта, къаьбенначе нахан паччахьалкхен чотах школашка-интернаташка, спецшколашка, берий цӀеношка, кхыча учреждене шка лелаеча берашта пособеш тел.

Парте белгаляьнча иттлагӀча пятилетка планаш кхоачашъяра итогаша тешал ду вай мохк социальни дегӀабара, халкъа хьал-торо лакхъяра — деррига лостамаш дӀахьалхашкахьа баьина хилара.

Назрановски районерча совхоз-техникума дикагӀйолча доярка цӀераш йоахача хана эггара хьалхарчарца хьоахаерех я доярка Гандалоева Лоди. Шера планагӀа 1900 килограмм шура яккха езаш хиннача йис бетта 1911 килограмм шура а йоаккхаш тӀеххкоачашъйир цо шера план. Цул тӀехьагӀарча бетташка паччахьалкхей планал совгӀа цо яьккхай бӀаьш килограммаш шура.

Хьинаре къахьегаш йолчашехье юкъарча балха тӀа дакъ лаца а ха корайоагӀа Лодена. Халкъа депутатий Назрановски райсовета депутат ше хилара тарра хаьржархой дукха наказаш кхоачашду цо.

Хьинала къахьегаш йола саг массаза а хиннав вай мехка сийдолаш. Лоде даьхача къахьегама толамий а лакха мах баьб Даьхено. Цун наьха тӀа лелаш я «Знак почета» яха орден. «Социалистически яхье котъьнинар» яха кхоъ сийлен Знак, «НийслагӀчен иттлагӀчен пятилеткай ударник» яха значаш. ХӀаьта тийна кхыдола совгӀаташ дукха да.

СУРТА ТӀА: доярка Л. Гандалоева.

И. ПЛИЕВА сурт.

Образовании культурен

Социалистически общественна строя эшаш мел дола хьалаш хилийтад массанега а дешийтара, бахача беррига наьха грамотность лакхъяре, массе оагӀорахьара культура дегӀакхувлара.

Шерагара шерага, пятилеткагара пятилеткага республике массе метте чӀоагӀлуш латт общеобразовательни школай материально-технически база. Наьсарен районе хӀанз 22 эзар совгӀа дешархочо дешаш 38 общеобразовательни школа я. Цинь керда общеобразовательни школа хьалъяьй районе иттлагӀча пятилетка шерашка. Пхе шера 1,5-эза дукхагӀа хиннаб общеобразовательни школай бархӀлагӀча классашкара арахийца дешархой. ПхелагӀа дакъа дукхагӀа хиннаб йиза юкъера образовани яккхарах аттестаташ а луш 10-ча классашкара арахийца кагирхой. Берригаш а лаьрхӀача районе юкъера образовани яьккхай 7 эзар гаргача хӀамигача сагон йоӀой.

Районе я республике къаьнагӀчарех йола юртбоахама техникум. Цу юкъерча специальни дешара заведене хӀанз чӀоагӀа производственни база я — совхозни кхаши фермаши, хӀанз цунах керда цӀи йоаккх — совхоз-техникум.

Назрановски совхоз-техникуме дешаш ба эзар совгӀа дешархой, хӀаьта иттлагӀча пятилетка шерашка цо кийч а баь арахийцаб юкъерча звенох бола 1200 совгӀа специалисташ — зоотехникаши ветеринараши. Из ьнкха баьина специалисташ теоретически кийчо дикагӀа йолаш а производственни практика чӀоагӀагӀа лелаеш а ба.

Района предприятешка, совхозашка, организацешка къахьегаш ба лакхерен юкъера специальни образовани йолаш бола бӀаьш специалисташ.

Района территоре тӀа хьа а яь, тӀехь-тӀехьа чӀоагӀлуш я культурно-сердалон учреждений — кинотеатрий, клубий, культура цӀеной, библиотекай, культура кхыча учреждений — сеть.

Кердача коталонашка

КПСС ЦК-ас Советски Союза Коммунистически парте XXVI съезда кийчъяьча «1981—1985 шерашка а 1990 шерага кхаччалца а СССР экономически социальни дегӀайоалаяра керттера лостамаш» яха проект ювцаш района къахьегамхоша дӀахо дегӀаахара ларде лувц парте хьадаа къаьгга программни указанеш.

Промышленносто биззагӀа кхоачамбе беза халкъа боахама производства средствашцен бахача наха эшача товарашцен. Кердача пятилетке производствана дӀахо интенсификаци яра, Ӏилма-технически прогрессана карагӀдаьнарех массе оагӀорахьара пайда эцара ларда тӀа продукце динал лакхъяра тӀаберзабаь ниъ лоац кердача пятилетке.

Юртбоахама производство массе оагӀорахьара дегӀайоалаяреи цуи эффективность лакхъяреи гӀулакх дертда юрта боахама къахьегамхошта. ТӀ-бийрзза кегъехухьаргья хьалха латта опыт, эргадоахаш тоаддерга къахьегам вӀаштӀехьбаннхара а производство тоаяра а гӀулакх, лакхъергья даьттах, производствени фондех, материальни, финансови, къахьегама ресурсех пайда эцара эффективность. ЧӀоагӀъергья боахама расчет, лакхъергья совхозии производства дерригача доакъой эффективность.

ХьатӀадоагӀача пхе шера керда мулаш дакаре кхайн фермай, фабрикай а заводий а, транспортен бувзамен, экономика кхыча доакъой кхоачамех биззагӀа пайда эцари духьа эггара хьалхарча аргӀанна боахама гӀулакхашкара кхоачамбоапараш дӀалахаьнза а деррига кхоачамаши тороваши кердача пятилетка гӀулакхашка дӀаяхийтанза а аргьяц.

ХӀаьта боахама гӀулакхашка кхоачамбоацараш тергал ца деш дисараши наьсархой хӀанз а шортта долаш да, яха ма йоагӀара ванъаьхар Цудухьа парте XXVI съезда яха ма йоагӀара накъаьхар духьа уж дӀ-яха лаьрхӀа къахьегаш я хӀанз района къахьегама коллектиеш.

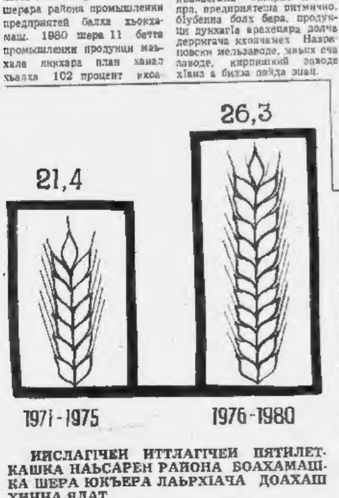

ИИСЛАГӀЧЕИ ИТТЛАГӀЧЕИ ПЯТИЛЕТКАШКА НАЬСАРЕН РАЙОНА БОАХАМАШКА ШЕРА ЮКЪЕРА ЛАЬРХӀАЧА ДОАХАШ ХИННА ЯЛАТ (эзараш тоннаш).

ГӀ. АХРИЕВА ЦӀЕРАГӀЧА «ЭЛЕКТРОИНСТРУМЕНТ» ЯХАЧА ЗАВОДЕ ИТТЛАГӀЧА ПЯТИЛЕТКЕ ВАЛОВИ ПРОДУКЦИ АЛСАМЪЮВЛАРА ТЕМПАШ (проценташ).

НАЗРАНОВСКИ ТРИКОТАЖНИ ФАБРИКЕ ИТТЛАГӀЧА ПЯТИЛЕТКА ШЕРАШКА ТРИКОТАЖНИ ИЗДЕЛЕШ АЛСАМЪЮВЛАР (миллионаш).

22 декабре ГОЭЛРО 60 шу дуз

Ленинградски область. 1920 шера декабре Советий VIII-гIа Ерригроссийски съезде В. И. Ленина аьннад ший исторически дешаш: «Коммунизм из я Советски Iаьдали берригача мехка электрификаци ярь». Съездо могаяьча Россеца Пачхахьалкхен электрификаци яри планагIа кхоачашде белгалдаьдар 10—15 шера ерригa лаьрхIача цхьа миллиони ворхI бIаьи ех бIаьи эзари киловатт низ бола тхьаь итт районни электростанци хьалъелга. Эгтара хьалхари ярех хилар къаьнарча Волхова тIара станци.

Эгтара хьалхара пятилетка йолаелча цо ах гаргга Ленинград электроэнергеца Iадашъяьяр. ГЭС — ветерана къахьегамхоша ханал хьалха кхоачаподаьд иттлагIча пятилетке тIанийца хинна социалистически дехкаранш.

Волховски энергетикаша хьинареча къахьегамца дезду ГОЭЛРО ленински плана 60 шу дизар. Цу дезача денга В. И. Ленина цIерагIа Волховски ГЭС-о лаьрхIад 1980 шера планал совгIа 3 миллион киловатт-сахьат гаргга электроэнерги яла.

СУРТА ТIА: В. И. Ленина цIерагIа Волховски ГЭС.

О. ПОРОХОВНИКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

1920 шера 14 ноябре В. И. Ленини Н. К. Крупская ахархоша хьийха Кашино яхача (Московски область) юрта мехка эгтара хьалхарьярех юртара электростанци хьаеллача баьхка хиннаб.

СУРТА ТIА В. И. Ленини Н. К. Крупская Кашано яхача юртарча ахархошта юкъе.

ТАСС фотохроника.

Доккхий хувцамаш хиннад

Укх шера 22 декабра 60 шу дуз В. И. Ленина предложенегIа бархIлагIча Ерригроссийски Советий съезде ГОЭЛРО яха плая могаяь тIанийца.

«ГОЭЛРО планагара хьадоагIа, — аьлар КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаьхкехьарча Совета Президиума председатела новкъост Л. И. Брежнева, — экономика Iилман ларда тIа. планови, комплексни дегIаахара истори».

ДIадахача 60 шера социалистически Россе халкъа болхам боввзргбоацаш хувцабеннаб.

Каширски ГРЭС-агара, ДнепроГЭС-агара вай кхаьчад тIехдикача блокашца Iалашъяьча дукха миллионаш киловатт низ болча ГРЭС-ашка, Волга тIарча, СибарегIарча хиш тIа хьалъяьча Iалаьмате йоккхийча гидроэлектростанцешка. царех цхьа мощность хьанйцача дунен тIа кхы яц цхьа миллиони 200 эзари киловатт электроэнерги луш йола гидроэлектростанци.

Технически прогрессага диллача Iалаьмате боккха гIа дIахьалхашкаьа баькхаб электроэнерги йоаккхача. Укхаза йолаш я гелиостанцеш, приливни электростанцеш, магнитно-гидродинамически генератораш.

Тахенарча дийнахьа эгтара йоккхагIа йола перспективаш я халкъа боахама машара долча гIулакхашта атомах пайда эцилга. Тахан а тIехьа Советски Союзе болх беш я дикка йоккхий атомни электростанцеш, вайна гонахьара фо, хиш бIех а ца деш, цар наха тел сердал, йовхал.

ЦIаккха ца хиннача тайпара дегIаенай Россе йистошка яда моттигаш, цу даькъе НохчГIалгIайче а.

Советски Iаьдал даьнначул тIехьагIарча шерашка НохчГIалгIайчене электроэнерги йоаккхача установкай низ боккхагIа хиннаб ах бIаьзза, тахан из я ах миллион гаргга киловатт. Хьалъяьй йоккхий электропередачай линеш, цар вIашагIийнзай Закавказье, Къулбаседа Кавказ, СССР-а Европейски даькъа Центр.

ИттлагIча пятилетка шерашка Грозненски энергосистемера трансформаторни низ боккхагIа хиннаб 313 эзар киловаттега кхоачаш.

Болх бе йоаллийтай 35 киловольт а дукхагIа о напряжени йола 16 подстанци, цу даькъе промышленни предприятеш электроэнергеца Iалашъяра йола «Переначка», «Октановн», «Урус-Мартан», «Бройлерни» яха а кхыйола а подстанцеш.

ИттлагIча пятилетка шерашка йиллай тайп-тайпара напряжени йола 499 километр дIоахал дола электропередачай фецара линеш, 2119 километр дIоахал дола распределительни сеташ, дукха ремонтин беллаш даьд электропередачай линешта, распределительни сеташта капитальни ремонт еш, электричество дIакхачийтай нах бахача итт пункте, цу даькъе Харсеной, Зоны, Мехкешты яхача юрташка, кхычахьа.

Укх пятилетка шерашка колхозашцеи совхозашцеи деьча договоргIа царна дaь новкъостал 287 эзар сом мах болаш да. Пятилетка шерашка пайда ийца электроэнерги 14 миллиарди 614 миллиони киловатт-сахьат я. цу даькъе юрта боахаме пайда ийцар — пхи миллиарди 212 миллиони киловатт-сахьат.

Дерригача технико-экономически хьоахамий цхьайтта бетта план дикка тIехкхоачашъяьй республикерча энергетикаша. Пачхьалкхен планагIа лаьрхIачул совгIа маьхала яьккхай 890 эзар сома маьха товарни продукци, хIаьта ер пятилетка йолаелча денз заданел совгIа маьхала яьккха продукци кхо миллиони 600 эзари сом мах болаш я. Цхьайтта бетта планал совгIа яьккхай 15 миллион киловатт-сахьат электроэнергии 219 эзар гигакалори йIовхала энергии, хIаьта ер пятилетка йолаелча денз планал совгIа яьккхай 76 миллион киловатт-сахьат электроэнерги, 827 эзар гигакалори йIовхала энерги.

Электрически йIовхален энерги яьккхарга дIебода мах лохбарах дIабахача цхьайтта бетта кходаьд 630 эзар сом, хIаьта ер пятилетка йолаелча денз кходаьр пхи миллиони 300 эзари сом да.

Керда техника, прогрессивни технологи, дикагIйола къахьегама методаш хаддаш за производствана юкъейхуйтарах, оборудованена эксплуатаци ярей ремонт ярей культура лаьхъярах дIадехийта доагор оттаьча контрольни задане лаьрхIачул дикка кIеоигагIа да.

ИттлагIча пятилетка шерашка «Грозэнерго» системе Iалаьмате дукха хьалъяьй капитальни гIишлош. ИйслагIча пятилеткаца нийсйича укх пятилетке пайда ийца капитальни вложенеш проценташца лаьрхIача 144 процентага кхаьчай.

Номер цаI йолча ТЭЦ-е (ГОЭЛРО планагIа хьалъяьча, хьалха Коминтерна цIерагIа хиннача Грозненски ТЭЦ-е) къаьнача кхаь турбогенератора метта оттаьй кердаяраш. Ханал шин бутт хьалха дIа а оттаьь, болх бе йолаллийтар цхьа турбина энергетикаша укх шера 25 октябре. «Грозный-330» яхача подстанце дIаоттаьй эзар киловатт низ бола трансформатор. Къулбаседа-Кавказа машиннаькъа Новогорячеисточненски — Наурски яхача участке электрификаци яра хьал в яь болх бе йолаллийтай электропередачай линн. подстанцеш. Элистанжв яхача юрта энергетикий берашка салаIийтара хьал а яь болх бе йолаллийтай керда пионерски лагерь.

«Грознефтеоргсинтез» производственни объединене предприятешта тIа-тIа дукхагIа электроэнерги эшаш хиларца дувзаденна номер кхоъ йолча Грозненски ТЭЦ-е оттабаьб сахьата 320 тонн Iи йоаккхаш бола яй.

ИттлагIча пятилетка шерашка кертерча декхарех цаI лоаркIаш хиннад халкъа боахамера доаторе энергетически ресурсаш кхоелга. Цу даькъе хиддинза къовсам а лоаттабаьб. Ер пятилетка йолаелча денз кходаьд 19719 тонн условни доагор.

Вай мехкарча берригача энергетикаша санна, «Грозэнерго» система энергетикаша а хьинар кхо ца деш къа а хьегаш сийленца лаькъабаха дерхI КПСС XXVI съезда.

А. ПРИМАК,
«Грозэнерго» РЭУ управляющ.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ

ТIАХЬОЖАМ ЛОАТТАБЕЛГА ТОАДЕ

Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совето ла а дийгIа йийцар Шалински райисполкома председатела Л. С. Сайдаева халкъа депутатий районни Совета исполнительни комитето ланке латтача органийи шоайн решенеш кхоачашъелга а уж кхоачашъяра тIахьожам лоаттабелга а вIаштехьа мишта даьнхад дувцаш яь доклад.

ТIанийцача соцам тIа белгалду КПСС XXV съезда, цул тIехьагIарча парте Центральни Комитета Пленумий решенеш кхоачашъеш, КПСС обкома бюрои НГIАССР Министрий Советен соцамашца кулгал дувцаш райисполкомо цхьадола балхаш ду ланке латтача органийи шоайн решенеш кхоачашъеш. 1980 шера районни Совета исполкомо чIоагIйир тIахьожам вIаштIехьбанихарах йола положени. Уж дешаш дувц райисполкома заседанешка, отделийи управленейи кулгалхоцца, юртий Советий исполкомий председателашца еча совещанешка, лакувгIа тIанийце решенеш кхоачашъелга мишта лел дувцаш веча хоамашка.

ТIанийца решенеш кхоачашъяра тIахьожам лоаттабаре дукхагIа уйла тIаахийта баьннаб райисполкома отделашка, юртий Советий исполкомашка. Хан-ханнахьа сессешка уттаю районнии юртийи Советий исполкомий отчеташ. Сессешка депутаташа еша предложенеши яь замечанеши хьагулъю, уж кхоачашъяра де доагIар ду.

ЛертIабаьккхаб къахьегамхой письмошца беш бола болх а граждани тIанйбелга а.

Районе дукхагIа а йоах кийч а ю керттера юртбоахаме продукташ. Шура, фуаш, тха, сом баккхара а кийчбара а. розничви товарооборота пхе шера план кхоачашъяьй. Холуш товенай уахцIено лораяра, халкъа дешара учрежденей материальни база.

ХIаьта а НГIАССР Министрий Совето белгалдаьккхар ланке латтача органийи шоайн решенеш кхоачашъяре депутатий Шалински районни Совета исполнительни комитето лоаттабу тIахьожам КПСС XXV съездо дIа ма дехха боацилга.

Райисполкомо аппарата балхахошкара, отделий, управленей кулгалхошкара, юртий Советий исполкомашкара доагIача тайпара хьадехац соцамаш шоай ханнахьа кхоачашделга. из гIулакх моттигашка мишта латт мела хьеж, отделий, управленей балхах йола отчеташ уттаьц районни Совета сесси райисполкома заседанен.

Из бахьан долаш райисполкома а ланке латтача органий а решенеш кхоачаш ца еш юсаш моттигаш нIезига яц.

ТIахьожам лоаттабеча кхоачамбоацараш хилар вIезига Iаткъанзар 1980 шера халкъбоахама план кхоачашъеча.

БоагIача боарм тIа дац граждании дехарашка хьажар. Цхьайолча моттигашка предложенеши, заявленеши, жалобаши харцахьа къестаяр бахьан долаш уж цIаьхха язъе с ланке латтача партийни, советски органашка кхаьчийта езача кхоачгIулакх.

Райисполкомо тоъам болаш къестадац социалистически законность, общественни порядок лораярца дувзаденна дешаш. Районе моттигаш я докхий дуламаш деш, хIаманаш лечкъаеш, спекуляци лелаеш.

Министрий Совето халкъа депутатий Шалински районни Совета исполкома уйла тIаахийтар цIенхаштта долча кхоачамбоацарашта. Уж дIадахара де дезараш белгалдаь.

МИШТА ХЬАХУЛ БОЛХЛОЧУН ОАМАЛ

Ремесленни училище нистелькахачул тIехьагIа токарь волаш предприяте болх бе безанзар Мамаев Николая. Даьхенна ха дечи долча Советски Эскаре гIулакх де вахар из.

Цигара цIавийрзача, цу хьелуш «Красный молот» заводе кадрай отделе вахар, токаралла балха дIаэна ала. ДIаэцанзар эIамига саг: стапочникаша болх шин сменагIа бойя а, уж кхоачамболаш бар.

Ше де лаьркIа хIама юкъагIа дуташ оамал йолаш вац Николай, цудухьа кхыча заводе вахаизар из. Да а даь да а болхлой а хинна волча цунна, дукха хезадар красномолотовций сий долча революционни а къахьегама а традицеех дувцараш, цудухьа шийн вахар заводаца дувза лаьрхIар цо. ЭIамигача сагах тийшар, из дIанйцар инструментальни цехе токаралла. Из дар 17 шу хьалха.

ЭIамигача сага шефаш хилар къахьегама ветеранех, цIена дегаш долча нахах — токарах М. В. Двойниковахи мастерах А. А. Георгиевахи. Чоалхане технически декхар къоастаде дезаш моттиг нийсъелча уж дилла боагIар оарцагIа, болх бе Iомавара, хьехар дора, шийна хилаш теша воаккхар. Сирахьа цIагIа технически литература Iомадеш вагIаш хулар Николай, из е вож операци дикагIа кхоачаш мишта юлургьа яхача деша уйла йора. Талант йола саг дилла а хул ше каралаьца гIулакх дезаши къахьега дог доагIаши. Цо массаза лех шийна халагIа бола никъ, чоалханегIа дола гIулакх, хIана аьлча цунна хов. дукхьала нийслуш йола новкъарлонаш дIаяха шийна низ кхоачарболга.

Из никъ бар шийна гоизал лакхъяра Николай Васильевич Мамаева лаьцар. Цунах хилар лакха квалификаци йола токарь — хIанз цо кхоачашду геттара йоккха говзал эшаш дола чоалхане балхаш. Масала, колибры санна йола бустама инструмент хьаеш хила йиш йола допуск 3—4 микрон мара яц. ХIаьта из хьал тIехьожама - инстара лабораторе тохкамаша хьахьокхача бесса цIанкха а толхадац. Николай Васильевича токарни станока тIа пресс-форма оатхалаш хьокх. кхыдола заказаш кхоачаилу. Цехе хоьш да, цо болх ханнахьа а дика а бергхилар. Пхийтта шу гаргга ха я токара шийна тамагIа дола продукци кийчъю, ОТК цунах бокъонца тешам беннаб.

Ишта къахьегаро йиш хулийт лакха производственни хьоккхамаш даха. Н. В. Мамаева заводе эгтара хьалхарчарца цхьа шуи ах шуи хьалха кхоачашъяьй шийна пятилетка. ХIана 1983 шера чотах бу Николай Васильевича болх.

ЛархIа а воагIаш токарни гIулакха говзанч лоархIаш ва Н. В. Мамаев предприяте. Къулбаседа - Кавказа автономни республикай машинаш ю заводаш вIаши яхь лелае а керттерча профессех болча болхлой конкурсаш е а йолаелча гIоне дилла а призовой моттигаш йоах Н. В. Мамаева.

Геттара раьза а волаш дIалу Николай Васильевича кагирхошта шийна йIаьхий опыт, говзал дIайовзийт. Заводе шо болх беча шерашка 15 эIамигача сага Iомаяьй цо токара говзал. Цунна уллув [illegible] ва хIанз цун хинна ученик Калсын Хасавов. ше мел дер Н. В. Мамаева санна де гIерт из: лакхъю шийна квалификаци, Iомаю хьалха латта опыт, завода техучеба отделенерча курсашка теоретически кийчо яьй. ЭIамигача сага йоах: «Со чIоагIа раьза ва се тхоай Грозне къаьнагIа йолча Октябрьски орден лелаеча заводе яр санна йолча дикача болхлой коллективе нийсаенна. Са аьттув баьннаб Николай Васильевич Мамаев санна вола токарни гIулакха волла хьехархо а волаш болх бе волавала, аз чIоагIа бирказ оал цунна се цо балхах дика кхетаварах».

Итт класс яьккхача институте деша ваха дага хиннавар Хасавов Калсын, амма конкурсах чакхвалавзар. Из хIанз а дагаволаш ва инженер хила, хила безам болчох инженер хулалургволга а хоьш. дика кийч а велла юха ваха дага ва из экзамен дIаала. Цу ханнална станока тIа болх бергба, инженер хила безам болча сага эшаш ма йий цу тайпара практика.

Цун дас, юртарча школа дешара даькъа заведующе Ахмед Абдурагимовича аьннад:

— «Красный молот» заводе гIо Калсын балха. Цига болхлочун закалка школа Iа йоаккхе, ваьлалша лаьгъярхьа хьона. Цу заводах дукха дикадараш дийцад сона университете дешаш волаш сай хиннача доттагIчо, хьалха токарь а хинна хIанз директора заместитель волча В. Н. Крапивина. Къахьегама наькха сий ду заводе. Декке варгвац хьо цига воде.

Калсын раьза ва ше заводе балха веча. Раьза ва из завода коллективаа, шийна профессена Хьалхарча толамаша ткъамаш делар эIамигача сага, кердача низах кхевир — хьинарс къахьег цо, сий ду шийна болхлочун цIера. Техника езаро, знанешка кхача гIерташ хиларо гIо ду цунна говзал Iомае.

Николай Васильевич чIоагIа раьза ва шийна ученик нийта дика волаш, ше каралаьца токарни гIулакх цунна везара. ХIанз уж шаккхе а къахьегама вахте эттав КПСС XXVI съезда сийна. Николай Васильевича денна машинашна норма тел. Шийн хьехархочоа тIехьакхе гIертача Калсына а лакхача темпашца бу болх, сменни заданеш 140—150 процент кхоачаш а еш. Шаккхе а вац уж шоай болхлой оамала тIара варгволаш, шаккхе а сий деш ва шоай къаьнача завода дикача традицей.

К. СОКОЛОВ,
СССР журналистий Союза член.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Миллионаш бола эфиопски къахьегамхой юха а школьни парташ тIа хайнаб — беррагача мехка гIолла ноябре дIайолаьй дешанза хилар дIадаккхара йолча къамал юкъарча кампане шозлагIа этап.

Революционни Эфиопе тIаьтIIа къовсам лоаттабу дIаьяьккхача феодально - монархически режимах юхедисача нах дешанза хилара дукьала. Хаяна йолча военни административни совето (ВВАС) хаддаьза йоаххо яр бахьан долаш, берригача къахьегамхоша, интеллигенце, нагархоша мехка хьалхарча кхаь этапагIа хьнаре даькъа лацар бахьан долаш деша а язде а Iомаьваь 6 миллион саг. ХIанзарча этапагIа, (1981 шера апреле чакхъяргья яй), декхар оттадаьд городе бахача наха юкъе дешанза хилар дизза дIадаккха аьнна.

СУРТА ТIА: дешанза хилар дIадаккхара йолча курсий занятеш.

АДН—ТАСС сурт.

КПСС XXVI съезда некъаддолхаш

ШИ ДУНЕ—ШИ ПОЗИЦИ

АПН корреспондентаца В. Трубниковца къамаьл дечи Дане Компарте ЦК Политбюро члена, секретара Иб Нёрлюнда дувц дунен во мкунистически болавна болча КПСС съездий лоархIамах.

— КПСС съездаш дилла а хиннай дерригача дунеина лоархIаме йола политически событеш, — боах Иб Нёрлюнда — Из кхыча тайпара хила йиш а яц. Эгтара хьалхаре а эгтара низ болашагIа йола а социалистически пачхьалкхе я Советски Союз. Цо оалача дешен цун гIулакхийи лоархIам тIа-тIа лакхлуш боагIа дунен дегIаахаре, хIаьта цун доттагIийи моастагIийи из хоьш а ба. СССР низ динамично дегIаахар цун доттагIашта Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци хиначул тIехьагIа адамле чуенна коммунистически цивилизаци тIеххьара а котъяргхиларах бола цар тешам дуxбувла лаькъаргбоаца хьаст ба.

XXVI съездо юкъара а ерзаергья анализ а ергья шуи мехка опытан толамаштеи, хIаьта из советски халкъа доккха хIама а да. Тхона, датски коммунисташта, лов дегIаена социализм органьюкха тоаечен коммунистически общество хьаечен, хIаьта ишта XXVI съездо оттаерг-йола маьршача къахьегама программа кхоачашъеча цо дIахо толамаш дахар а.

Ленински парте хила езаш йолча съездаца дувзаденна вай сатувсаш долча хIамай лоархIам къаьстта лакхлу тахан дунеина чIоагIа Iаткъача халкъашта юкъерча арене хулаш йолча кхераме ча событешта юкъе. Къаьгга гуш да, машар, демократи, социальни прогресс бахьан, империализма агрессивни гIулакхашта дуxьала лоаттабеча къовсама 80-гIча шерех Iалаьмате бехктокхаме шераш хургхилар.

Вашингтонски натовски стратегаша социализмана дуxьаларча конфронтацегахьа ласташ гола тохара бахьанашта юкъе тIеххьарчарех лархIа йиш йолаш дац капиталистически система ше дIахо дергдар фуд ца ховш никъ хьадача моттиге нийсъенна хилар. Цун элита, военщинаи йоккхийча монополешеи кхетаю из кризис. экономически гIулакхаш «тоадара» а общество тIалаттача халонашта кIалхара яккхара наькъа кораларга догдоахаш а берригa мукъ болхлой класса тIа боллара долча бахьана хьисане. Цунна дувзаденна керттера лоархIам бола хIама лархIа дезаш да Советски Союзо экономически а социально а дегIаукача доаха толамаш. хIана аьлча цар хьахьокх, кризис, капитализма апологеташа дувццача тайпара, юхатоха йиш йоацаш дола глобальни хIама а доацаш, цунах ше мукъаькхдар болхлой класса декхар долча маьршеннача общественни системах лета лазар хилар.

Бахьан дерзаш дац эгтара реакционнегIа дола гIоазараш хьала никъ «дIахо бахийтара» керда дунен тIом болабе беза яхача уйлашта тIа-тIа дуxхагIа тIатуркаш хилар. Нагахьа санна атомни тIема Iазапах цхьанна тайпара а никъ дIахо байьар лархIа йиш еце а! ХIаьта а юха ца бовлаш дIаухийт цар цу варварствана кийчо ярга Iалаьмате дукха финансови средстваш, материальни маьхен ресурсаш. Эгтара хьалха цар де лерхIар да дунен халкъашна тIагIертта хьаллоацаш йола разрядка цIенъя дIаяккхар.

Дика ховш да, дунен халкъашта юкъера хьал тоадара гIуланха юкъе керттера дакъа лаьцар Советски Союз хинна хилар. КПСС тIехьарча съездаша оттаь машара программаш кхоачашйир разрядкагахьа а эгтара хьалха Европе из чIоагIьяргахьа а хьовзаш гола тохача новкъа цаI шоллагIчоа тIехьабоаккхаш массехк практически гIа баккхара хьисапе. Машар а разрядка а бахьанера къовсам Советски Союзо доккхача хьаькъалегIа лелабир — хIанзарча ханарча дунен халкъашта юкъерча гIулакхий стабилизирующи фактор. Нагахьа санна машара кхел къестаераш империализма низаш хиннадаларе, хьогте а хинна хургьяр катастрофа. Цудухьа дунен теркаю чIоагIагIа тIалатт шоай ма хулла тIема психоз хьалхьеш а хьакъала оазага ладувгIа безам боацаш а долча Малхбузехьарча гIозарашта лаьрхIа XXVI съездо ергйолча заявленена.

Дани санна болча эIамигача европейски мехка, реарядка кIоаргъяр дIахо лахьар из ше болаш хилийтара чIоагIа лоархIаме хьал да. Из ца кхетаде йиш яц кхыметтел НАТО хьаллоацаш болча Дане гражданаша а. Геттара кхераме йола НАТО решенеш, къаьстта «евроракеташ» дIанийсъяра даькъара яр, кхоачашъяра хьакъехьара дош къоастаде дезаш моттиг нийсъелча цкъоза юхагIерташ хуле а, миччи бесса деле а хIанз а тIехьа тха мохк цу кхерамеча авантюране юкъеуваийт цар. ХIаьта уж дерригa гIулакхаш леладу чакхйоахача антикоммунистически антисоветски кампанеша мара цхьанна кIамо а из болаш хилар бахьдеш боаца «Малхбоалехьара кхерам тIалатт» яхаш бахьан а доахаш.

Цудухьа тхона эгтара хьалха дезар да, адамлен юкъарча хьаштий духьа XXVI съезда трибуна тIара тIом хьоабе гIертарий Iовдалча планий бе боагIача тайпара мах бари тIа-тIа чIоагIлуш латтача глобальни ядерни конфликта кхерама дуне кIалхара даккхара даьнъера хьакъала принципий кIийлен тIа летта конструктивни программа оттаяри. Белггала, из да, сона хетачох, советски коммунистий съездо дергда яхаш дунен халкъашна дог доахаш дар.

(АПН).

Калейдоскоп

ЭРЗАХ ДОАГОР ДАККХАР

Энергетически проблема яра латт дунен дукхача мехкашка. Бразили, масала, арахьара тIаккхахьа дезаш я цуйна эшача мехкдаьттах 80 процент. Правительства дукха ха йоацаш тIанийцай лаьрхIа йола программа. цо де лерхIар — энерги духьювла керда моттигаш лахар. Шекара эрзах даьккхача спиртах доагора хьисапе пайда эца мегаргбац? Тропически климатон из кхебе мегаргболаш йолча «шеррача майдашек йиш хулийтаргья из декхар кхоачаиде.

1990 шу хьатIакхоачаш Бразиле дIаухийтача бензинах 80 процент гаргтачун метта спирт яхийта йиш хургья, аьнна заявлени йир Марио Гарнере, автопромышленникий Къаман ассоциаце президента. Цу гIулакха арахецца дезаргде шера 20 миллиард литр цу тайпара доагор.

Укх шера правительствоца дага а яьнна кердача доагорца болх беш йола 250 эзар автомобиль арахецаргья промышленникий ассоциаце. ХIаьта 1985 шера цхь миллион. гаргга хургья уж мехка наькъашка лелаш.

ЭВЕРЕСТА КЪАЙЛЕ

Дунен тIа эгтара лакхагIа болча лоама — Эвереста цкъа тIабаьнна Iийнабац альпинисташ. ХIаьта 1981 шера гурахьа эгтара хьалхара медицински экспедици гIоргья Эвереста тIаьла. 16 американец — Iилман балхахойи альпинисташи — лекхарийла ва 6500 метр лакха урагIа е бака медицински лабораторн хьаелла. Кислород геттара кIезига долча атмосферо хьаду пехкаштеи дегаи хулача лазарий дарбан даькъера Iалаьмате лоархIаме тохкамаш дара хьалаш.

Эгтара денал долашагIа бола экспедице доакъошкой Эвереста къайле хара лоамая бухьа тIа боврrба (8848 метр): дукхача альпинисташка кислородни гIайба боацаш атта лоалу цу тайпара лакха моттиг, теоретически ишта лакхача моттиге саг ваха йиш йолаш воаццашехьа а.

МЕРАЖА КЕП

Дактилоскопена белла къулбаафрикански специалисташа [illegible] мехка хIанз сов дукха баьржача доахан лечкъадераштa духьаларча къовсаме гIо дергда шоаш аьнна. ТIеххьарча цийтта бетта полице регистраця яь доахан дайна моттиг 8000 я. хIаьта дIадига доахан 8 миллион доллара маьха да.

Цу тайпара дола гIулакхаш тохкаш эгтара халагIдар да хьайбан корта ца лоацабалар, хIана аьлча цунна лаь хинна тамагIа хувца хала дац. Иоганнесбургски полице управлене специалисташа вывод яьй, доахан дIахо йодача хана ца лечкъадайтара кеп яккха еза... хьайба меража аьнна. хIанз аьлча хьайбай меражий кепаш наькха цIелгий ярац санна мара вIаши тера хила йиш йолаш яц. Уж яха вIаштIехьа да моллагIча фермера, хIана аьлча шаькъа гIайбилги цIенача наьхата хисти мара хIама дац цу гIулакха эшар.

(АПН).

Керда стихаш

А.-Г. УГУРЧИЕВ.

ПАРТЕ ХЬЕХАМЦА

Парти, Iе хьехам толаш
Тко хьа съезде нисъе долх.
ГIайгIе йоецаш, деглаш
делаш,
Хьинар айдаь беш да болх.
Хьекъар вай духхьал со
мохк.

Кхоьачхьа шу дьалха,
фу дор вай?
Доаллар лоам чу из дагъа
дож,
БIоршаш юкаш валар дей,
ТIаьръюкь миссал лаьттан
чIогIнаг,
Из кьаденна вира кож,
Ламаш айдаь газа цIоккинг,
Цхьалха йийха боза коч,
Кер хьаьбиззе къуалер бела,
Iоажал езар кхайнаш,
МоттIа даза дезе хала —
Валар гIойле яхаш.
Революцен аьа баьнна,
Гира Iоацоссана дукь,
Лоамаш цIаьхха сийрда

Кагну харцон юкъ.
Хьэнцал оаш техен са мохк,
Миштад гуш доа суртII
Лоайлаш тедаш миць бухиуш
доалж...

Оаха да,дааш фудIl
IуьгIие вине аьхха тардеш,
Ца хьоэкаш цхий дерг,
Эшшаче мотте дIа-со
найсдеш
Оаха тедаьд Тийрк!
Парти, Iе кьехам толаш,
Тко хьа съезде нисъе долх.
ГIайгIе йоецаш, деглаш делаш
Хьинар айдаь беш да болх!

М. АХИЛЬГОВ.

СЪЕЗДЕ ВОДА

КарагIдаьнкар кердадоахаш,
Бокабеш вай вахара мара,
Эггар бIайагIе седкъа
боагеча,
Парта аллергъа шиб съезд.
Цига гуллургва Даьхес сий
деш,
Лекхе меж лоаттадар Даьхен
сий.

Данал, хьинар доле къонгаш.
Барт тайне йиаарий.
ГIадвахе со боарам боацуш,
Со а за съезде делегат.
Коммунизман лардаш ехкаш
Со церца вагIуе болаш
латт.
ТIемашна цIена цIий
Iоменхадеш
Са даьше даьнкка лакха сий.
Халкъен хьеи, эздел,
толам
Съезде аз дIаьхьорг ма бий.
Эггар бIайагIе седкъа
боагеча,
Цiена безам потабаь,
Тахане нийца съезде вода со,
Кхеенерча вахара денош да.

●

ЯХАЛАХЬ ДУКХА

Укх вахара биьза нам боэзе,
Яхалахь дукха.
Седкъаьшце, шоадашца лоеза,
Яхалахь дукха.
БIаьстанах бIаьсти а яха,
Яхалахь дукха.
Гуйранах гуйре а яха,
Яхалахь дукха.
Безамаг мел воегар воэза,
Яхалахь дукха.
Сона ца мелдейзар доэза,
Яхалахь дукха.
ХьегI лелаю Iаьрака дог яха,
Яхалахь дукха.
Са массане вицана ца
вицаь,
Яхалахь дукха.

Къулбаседе Iалаьмате йIаьхий я. Арктически зоно, цуница Къулбаседа Ледовити океана шельф а лаьрхIача, СССР 40 процент территори дIалоац. Укхаза я Iалама газ, олово, никель, цIаст, дошо, алмаз, мехкдаьтта, кIюр, вольфрам, кобальт, ртуть. Уж рузкъаш хьалакар а хьадахар а чIоагIа чоалхане дехкар да. Из декхар кховчашдара къахьегаш ба дукха специалисташ, царна юкъе СССР Iилмай Академе СибаргIен отделене Iилмахой а болаш.

Дукха ха йоацаш Къулбаседа форда тIа гIолла миль бaь цIакхаьчай СССР Iилмай Академе СибаргIен отделене экономически экспедиця. Цуаца хиннаб экономисташ хиина ца Iеш кхьача Iилмай виналаш а.

45 дийнахьа Архангельскера Анадыре кхаччалца хи тIа гIолла 4100 миль, самолеташцеи вертолеташцеи 10 эзар километр совгIа миль а беш Iилмахой хиннаб ерригаш хIана яц дьина йолча нах бахача моттигашка, промышленни предприятешка, геологаш болча. Ледовити океана дукхача гIайренаш тIа.

Экспедице болхах хьахинача новкъостал дергда Къулбаседе карааерзаяра дукха лоархIаме дешаш къоастадвра.

СССР АН СибаргIен отделене экспедици мехка малхбоалерча эгара гаьнагIча моттиге. Дежнева мысе, эрсий землепроходца Дежнев Семена дегIача памятника юхе.

А. ПОЛЯКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

САЛОIАЧА ДЕНОШКА

20 ДЕКАБРЬ

«Красный молот» завода культура ЦIа. 15.00. Болх беш я Iалам лорадаро университет.

Химикий культура Дворец. 12.00. «Абата Iадика юаш» яха цхьоалагIча классерча дешархой цIей. 13.00. «Iаладешарма дунен тIа» никъбер. 18.00. «Популярни мукъамаш» яха халкъа духовой оркестра концерт. 17.00. «Эстрадни музыка дунен тIа» яха сакъердама-кхетама дискотека.

Н. К. Крупский цIерагIа культура Дворец. 15.30. Машиннаькъахой тIеме а къахьегама а сийлен музеяра экскурси.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 19.00. Болх беш я «Оригинал» яха дискоклуб.

21 ДЕКАБРЬ

«Красный молот» завода культура ЦIа. 10.00. Болх беш я «Буратино» яха игротека. 13.00. Болх беш да «Космонавт» яха кинотеатр. 15.00. «Вай лаьттара ираз» яха дагахьара журнал. 17.30. «Кхерамзлен никъ — прогрессен машарен лард».

Химикий культура Дворец. 12.00. «Хьада кулг, гаькара новкъост!» яха интернациональни доттагIлен клуба заседани.

Н. К. Крупский цIерагIа культура Дворец. 15.00. Болх беш да «Къона ленинцаш» яха берий кинотеатр.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. Болх беш я «Оригинал» яха дискоклуб.

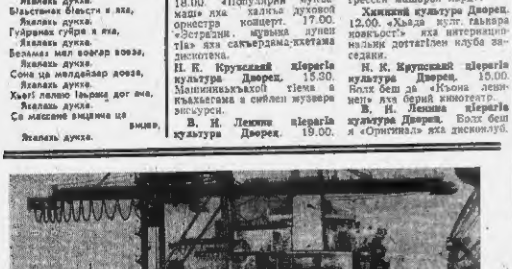

УКРАИНСКИ ССР. Инде дIаухийтен доттагIал долча мехкара хьаухен кемаш кийчдеш йола специализированни шиъ причал хьаяй Ильичевски форда торгови порте.

Эггара кердагIа йолча, погрузочно - разгрузочни техникаца кийчъяьча кердача производственни участкаша торо хулийт эоацачи хана моахьаш цхьаьнхалаха.

СУРТА ТIА: Ильичевски форда торгови порте.

И. ПАВЛЕНКО сурт.
ТАСС фотохроника.

Саги Iалами

ГуржегIара лораеш йола хьунаш

ГуржегIарча территорех 40 процент совгIа хьунаша дIалоац, уж латт форда тIехенал 1500—2500 метр лакхача. Республикере хьунаш миштa лорaю а уж юхаметта миштa оттаю а дийцар АПН корреспондента Грузински ССР хьуи боахама министра Шота Чалаганидзе.

— Укх шера шийтта шу доал ГуржегIарча хьунашка механически херхйин гусеничнин тракторийн тата ца хоза. Республикера ерригa хьуи массиваш теда йиш йоацаш йийхка я. Республикана эша хьу СибаргIара хьахкухь.

1978 шера ГуржегIа тIайнача хьуи кодексо новкъостал ду Iилман ларда тIа хьунах комплексно пайда эцара, планагIа юхаметта а оттаеш, эффективно уж лораяра.

Республикерча хьунех 80 процент гаргта дIалоац поп, важ, дийхк, самшит, кацтан, корсам, граб санна мах болча гаьнаша. ГуржегIе йовзаш я шиш гаьнашца-мафусанлашца, царех кухагIчар 1000 совгIа шу даьннад.

Рекордсменаш лоарх! эIамигача Кавказски довкъашта тIаьннача ши эзар шу долча платанехи (50 метр лакхал долча цу гаьна Iийне жа Iул хийцца кIал хош), реликтови йолча пицундски дийхка рощаш, из Iалама геттара кIезига долча памятникех я. Укхазарча флора тIехбаьнна лоархIам болчарех я эзар шу гаргга ха яьнна кхьйола 900 га а. Цар кIаране шин-шиь паспорт а да, уж чIоагIа лора а ю. Тахан ГуржегIа 21 хьун заповедник я, цар 200 эзар гектар гаргга лаьтта дIалоаш. Шоаш сайна гаьнаш юхь йоацача шиь тайпара йолча шу ерригача Iалама геттара кIезига йолча баьцовгIай биоэкологи Iомадеш Iилман тохкама балхаш ду.

ГуржегIа толамца къовсам лоаттабу корсама йоккхача дубоедаша, из хьунашта ле дечарна юкъе херттерчарех ца! я. Иштта гIулакх дар бахьан долаш эз гаьнаш цхьан гектара тIа 2 процентага кхоачаш гIенагIа хилар. Из вIаштIехьдаьлар химически средстваш а ца этташ, биологически ярех пайда эцарах. Коравир дубоеда моастагIа—ризофаг, из искусственно ебаргйолаш метод оттайир. ХIанз дукхача тха заповедникашка ризофаг ебаеш йола лабораторeш болх беш я. Цул совгIа, грузински специалисташа коаста вIал йоахна дубоеда лечинаш йоергйола бактереш техкар. Царех дикагIа хилар туригензис бактере группера штамм-18. ХIанз тха цхьан заповедникe из бактериальни инфекци дIа-са кхухьаш ризофаг лелалга тохкаш балхаш ду.

Хьуна де деча дийначи кIамашца эффективнегIа и сихагIа а къовсам лоаттабар духьа баьцовгIаш лораеча Iилма - тохкама института дIа-са лела йиш йола керда опрыскивателаш хьаьтьлй, цар баьцовгIашта обработка еча хана кIезигагIа йоаю раствор а ядохимикаташ а.

Грузински Iилма - тохкама хьуна институте хьуна боахама а хьу юхаметта оттаелга а хьаькъалца вIаштIехьадоаккхаргдолаш принципаш а оттаьй. Масала, алкха укх тIехьарча итт шера цар боча бIара массехк керда сорт хьадаьд. Боча бIара окулирова а еш, Iай га тIайогIаш вегетативно ебаяра технологи республике толамца караерзаьй.

ГуржегIа къилбаседе, лоаман Тушете, Iилманхой къоастадеш ба лакхача ловмашкара реликтови фух йола хьунаш лорaяре доин, ша хиппача замилахьарча Iажданкашеи дийхкашеи 13 эзар гектар гаргга моттиг дIалоац. Иштта Тушете дола хIама вIаштIехьдаьккхал ГуржегIарча фаунера хIанз дIайоалаш латта геттара кIезига йола безоараш газа юхаметтоттаяра. Из республика Цiеча книжка тIа дIаязьяь а чIоагIа лорее езаш а я.

ГуржегIера хьун массиваш пахадаш шерлу. ИтталагIча пятилетка уж итташ эзараш гектараш дукхагIа хиннай. Республике болх беш я лаьрххIа йола 5 хьун питомник, укхааза хIара шера 40 миллион гаргга хьалкхею.

Вая БАЙБУРТ,
АПН корреспондент.

НЕРУНА ХЕТАДАЬ КНИЖКА

«Молодая гвардия» яхача издательство «Перbaьнна болча наьха вахар» яхача сере укх шера арахьинай Джавахарлал Неру биографи. Цун авторащ — дунен халкъашта юкъера историкаш Александр Горев и Владимир Зимянин. 150 эзар тираж а йолаш арадаьннад книжка.

Из книжка арадоаккхаш шоаш, баьче балхах В. Зимянина дийцар ер дар:

— Джавахарлал Неру вай замах гIорвaьнна деятель хиннав. Къемал хортамукъяле яккхара тIехьарча воккхача къовсамхоко, шиб лоIамагIа йолча Инде эггара хьалхарча премьер-министра, дунен халкъашта юкъе чIоагIа сий ай а даь, тIема бохех дIа ца кхетара болча болама лидер ный цох. Аэс а дерригача дунен тIа а машар лорабара хIана лоархIаме фактор а хинна дIаэтта советско-индийски доттагIал чIоагIдеча геттара доккха дакъа юкъедиха саг ва из. Цун вахар довзаш хинна хIара саг цецвоаккх цо шиш дега а пачхьалкхен деятеза а оамалаш ца.

Джавахарлал Неру биографеча тхо тIадерзадаьр цунпара дог-безам бар. Цу тIа IотIакхийтар тха тхоай шагIа доле бахьанаш а. Са соавтор, Александр Горев, студент-востоковед волча хана Инде практике ваьнйта хиннав, цу хана аьттув баьннаб цун Джавахарлал Неруда вIашагIкхета а къамал де а. Цун безаме юхь-сибат, хьаькъала чулоацама шорал, хьаштйй дукхал дицлургдоацаш дет чу дийшар цунна. Сона дагадоагIер дуккагIча даькъе юкъара за. 1955 шера Неру Советски Союзе веначa хана со дешархо вар. Бакъда, кердача Инде кулгалхочунга моршал хоттиш хиннача бIаьстен Москвай интузиазм хIанз а дага йоагIа.

Советски нaха дика довзаш да Д. Неру лаьрь «Автобиографи», «Инди хьаелдар», «Дерригача дунен историх хетар» яха книжкаш, цар тIа я геттара йоккха фактически материал, цецвоккх кIоарга а шиш тайпара а уйла е харо, уж дешачар уйлаш сомайоах. Тхона уж книжкаш йоккха литературни образец яр, цар новкъостал дир тхона тхоай болх чакхбаккхара.

Генриетта РЕПИНСКАЯ,
АПН корреспондент.

ТЕЛЕВИДЕНИ

20 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — IуйренагIа гимнастика.
9.00 — С. Туманова хилай тоэлхся йола фильм.
9.15 — «АБВГДейка».
9.45 — «Шоана, хай-воапой!».
10.15 — «Дика тоенйаш — дукхагIа».
10.45 — «Дунен хьалхьий вовзам».
11.15 — «Москвичка». Телевизионни клуб.
12.30 — 41-гIа «Спортлото» тираж.
12.40 — «Тха адрес — Советски Союз».
13.25 — «Художникаш бола дувцараш». СССР-а халкъа художник И. Тоидзе.
14.20 — Кердадараш.
14.35 — «Известия» яхача газета приз лаьрха хоккей йола дунен халкъашта юкъера яхь. Финляндие сборная—ЧССР-а сборная. 3 период.
15.55 — «БIаргагуш — тешаш хаьддар».
16.25 — Политически обозревателла В. П. Бекетова къамал. «1981 — 1985 шераш а 1990 шерага кхаччалца а СССР-а экономически социальни дегIайоалдара кертера доагIаш» яха КПСС ЦК XXVI съездага бола проект шоаш а.
17.40 — «Известия» яхача газета приз лаьрха хоккей йола дунен халкъашта юкъера яхь. СССР-ан Швеци сборная.
19.15 — Мультфильмай программа.
19.40 — «Новкъостех - доттагIех лаьца». Телевизионни художественни фильм. 1 сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Новкъостех - доттагIех лаьца». Телевизионни художественни фильм. 2 сери.
22.40 — «Сейрийнара мукъаме».
23.30 — Кердадараш.

II ПРОГРАММА

8.00 — Документальни фильмай программа.
8.55 — «Шахматни школа».
9.25 — Халкъай мукъам.
9.40 — «Эрсий мотт».
10.10 — «IуйренагIа почта». Музыкальни программа.
10.40 — «Шоаш дIаоаьна». Документальни фильм.
10.55 — Документальни фильм.
11.10 — НГIАССР кубок лаьрхa воллейбола йола яхьа.
12.30 — «Большой спорт» (эрсий меттала).
13.00 — «Известия» яхача газета приз лаьрха хоккей йола дунен халкъашта юкъера турнир. Финляндие — Чехословакие сборная. 1—3 периодаш.
14.30 — «Орнитолога Андреева эрсий дасанна тIара». Телевизионни документальни фильм.
14.40 — «Овсагаммa вIашагIкхетара». Моцарт. «Волшебная флейта». Фильм-опера.
17.00 — «ЦIьоагIе». Телевизионни журнал.
18.30 — «Шоаттаи вIашагIкхетараш».
19.15 — «Вай буруьгехьараш — Къулбаседе». Любительски фильм.
19.30 — Концерт.
20.00 — «Бийса хаьхьал хийла шун, бераш!».
20.15 — Баскетбола йола СССР-а чемпионат. МаIа нах «Динамо» (Москва) — «Жальгирис» (Каунас).
21.00 — Телевизионни фильмай программа.
21.40 — А. Глазунов. «Раймонда». Фильм-балет.

21 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — «Зарядка а дIаоттаI».
9.05 — Дунен а Европеcкий а конкурсай лауреата В. Круглова. Концерт.
9.30 — «Гурган бетта сакъот».
10.00 — «Могамал». Iилман-популярни программа.
11.45 — «IуйренагIа почта». Музыкальни программа.
12.15 — «Москва». Кинообозрени.
12.30 — «Юртара сагьат».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — «Стратегия риска». Телевизионни дукхаьча серей художественни фильм. 2 сери.
15.15 — «Сийрда город Майн-Сай». «Городские цены» яхача циклера телевизионни документальни фильма премьера.
15.45 — Мультфильмай программа.
16.55 — «Дунен панорама».
17.00 — «Известия» яхача газета приз лаьрха хоккей йола дунен халкъашта юкъера турнир. Хьалхаро моттиг лаьрха йола матч. Ленина цIерагIа Центральни стадиона спорта Дворецера трансляци.
19.00 — Концерт.
20.00 — «Кинопанорамаьра клуб».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Москвами Олимпиада седкъай». Спортивни гимнастикай йола 3-гIа передача.
22.55 — Кердадараш.

II ПРОГРАММА

8.00 — Телевизионни документальни фильмай программа.
8.35—«Вай моттиг со бер хинна за а са» А. Толстойн кхолам, А. Герцен. «Былое и думы».
9.15 — «Кхерамзлен дIа-хьа вахар».
9.45 — «Тха адрес — Советски Союз».
10.15 — «Къайбий хунен тIа».
11.15 — «Телестадион».
11.45—«Шоана, хай-воапой!».
12.15 — Гитарист Родригеса концерт.
13.00 — «Известия» яхача газета приз лаьрха хоккей йола дунен халкъашта юкъера яхь. КхоалагIа моттиг лаьрха йола матч.
15.15 — Ростовски областа художественни коллективий концерт.
15.30 — А. Н. Островский. «ХIама тIайогIа моттиг». Телевизионни спектакль.
17.55 — «Котало къахкараш». Фронтовой доттагIий клуб. Малхбузен фронта 5 эскара ветеранай вIашагIкхетар.
19.10 — «Саг. Лаьтта. Дуне».
20.00 — «Бийса хаьхьал хийла шун, бераш!».
20.15 — Баскетбола йола СССР-а чемпионат. МаIа нах. ЦСКА — «Жальгирис».
21.00 — Р. Щедрин 2 симфони.
21.40 — «Саг боагIача детта гургалаш». Телевизионни художественни фильм. 1—2 сераш.

ДОСААФ-а лотерея шоллагIа тираж

Укх шера 27 декабре городе Витебске хургья 1980 шерарча СССР ДОСААФ лотерея шоллагIа тираж.

Цу лотерея билеташ вIцарашка кхамагIа кхоачургья «Волга» ГАЗ-24, «Москвич» 412 ИЭ, «Запорожец» — 968А яха 640 автомобиль, «Днепр» МТ-10-36, «Урал-3» М-67-36, «Иж-Юпитер-3-01» яха 1760 мотоцикл, туристически снаряжене тайп-тайпара предмет, 22080 магнитофон, электрофон, радиоприемники, кхыдола ахчини хIамайн кхамамаш.

Тираж йолча хана лоацаргья 35000 автомобилаш 200000 мотоциклаш.

ДОСААФ лотереях хьабаьнна пайда дешара заведенеш, спортивни сооруженеш хьаьтьрга, Общества дешара а спортивни а организацей материально-технически база шерьярга, оборонно-массови йолча спорта технически военно-прикладнойи тайпаш дIахододегIадоаладарга дIабохийтаргба.

Билеташ дохкаш да ДОСААФ организацешка. Аьттув баьбе шун!

КЕРДА ШУ ДЕЗДЕШ ЕЛКАШ КИЙЧЪЕЧИ ОТТАВЧЕИ НАЬХА ТЕРКАМГА!

КЕРДАЧА ШЕРА ХЕТАЕЬ ЕЛКАШ ОТТАЕШ ДАГАКХАБА ЕЗА ЦИ ЯЛАРА КХЕРАМЗЛЕН БОКЪОНАШ

1. Массаза оттаеча бесса елка оттае йиш я шоллагIча этажал лакхагIа доацача вIагIе.

2. Керда шу деадара елка оттаеча хана теркадда укх тайпара хилама дагадоаца хIамаш:

а) духьала аравуга а лестничнн подъездашка гIолла аравуга шинжел кIезигагIа доацаш эвакуационни моттигаш хилийта еза, цу моттигашкара новкъа хургйола хIамаш дIа а яьха;

б) подставка тIа е гIуж чуйолча бецка чу аала юкъе оттае еза елка;

в) пенехи тховнехи гаьнаш дIахьекхалургйоацаш царна юкъе 1 метр юкъ юсаргйолаш хила беза елка бустам, из дIахьекхалуш йита йиш я нагахьа санна пенаши тхови ца йоагача материалах баь бале.

г) елка дIаоттаергйолча цIагIа чуьоалачен цIагIа чухьи 3 огнетушитали тхана ювргIи хила беза;

д) цIагIа электрически сердал яце елкана хьалхашнара мероприятеш дийнахьа чакхъяха еза;

3. Елка кийчъеча хана **мегаш дац**:

а) целлулоидни е кхьйола атта лоталуш йола игрушкаш ва хозъеш йола кхьйола хIамашн кхальохне;

б) елка подставкаех таьнаштен гонахьа цIера духьала веществаш теха боамби билла;

в) елкана иллюминаци ярe стеариновне цIерашаш хьалъохкен уж лотадеш;

г) елкана бертолетови тух тIахьарца.

4. Бахха опыт йолча электромонтерага мара ма йита елкана еш йола иллюминаци. Елка сийрдаьяккхера йола электролампаш низковольтни — 12 вольтага кхаччалца — мара хила йиш яц. Цига лелае еза электрооборудовани заводо хьаяь а разделительни трансформаторга гIолла елкан дIатесса а хила еза, нагахьа санна «Электросбыта» кердбокъон укх тайпара документаши дале:

а) электричествага хьажара бехктокхаме вола II-чул чухьнахьа йоацаш квалификационни группа йолаш саг оттаварех дола приказ;

б) нердача шера хетаьча елка юхера цIера кхерамзлен инструкци;

в) электросета изоляце сопротивлени йиста протокол.

5. Иллюминаци еш пайда эца йиш яц поливинилорелови изоляци йолаш ираьшкара дIейиккхача) шнуровни радио проводах.

6. Елка цIей деадеча хана **мегаш дац**:

а) помещене моллагIа тайпа фейерверк, бенгальски цIераш, магни лотое, хлопушкаш етта;

б) елка чакхйоаккхача хана цIегIара сердал йоае;

в) оттаьча норма совгIа цIей деадеча нах гулбе, боамбех, каьхатах е из санна атта лоталуча материалех ль костюмаш тIаювха нах тIабита;

7. Елка цIей дIадоладале лампаш йоагий, цIи йоеча хIамашца помещени Iалашъяьйий, де деза кхьдола цIера кхерамзлен гIуллакхаш чакхдаьхадий хьажа веза. Электротехниках кхеташ вола саг даим елкага бIарглоккхаш хила веза цIей деадеча деношка, из лота ца ялийтара. Иллюминаци кхоачамбоацераш долаш хуле (провод бIоахлой, лампочкаш йовш-леталуш хуле, сийгаш ухе) дIаякхха еза.

8. Елка цIей деадеча хана противопожарни кхерамалена бехктокхаме болча наха эвакуаце план оттае еза, из Iомае еза елка цIей чакхдоаккхача дакъа лоацаш болча учреждене берригача болхлошка.

9. Елка цIей чакхдоаккхачь хана еррига нэIараш хьаелла еза. Царех хIаранена хьалхашка учреждена болх бача нахах дежурни оттае веза.

Нохч-ГIалгIай АССР МВД УПО, республикански шиш лоIамера пожарни общество.

РАДИО

20 ДЕКАБРЬ

6.00 — «Кердача рубежашка» (нохчий меттала).
6.55 — Ашараш.
7.15—«Грозненский рабочий» газета обзор.
7.25 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.15 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.25 — «Дай наькъаш — котальний наькъаш» (эрсий меттала).
10.15 — «Са эманатой». Радиоочерк (нохчий меттала).
10.35 — Ашараш.
11.00 — «Нохч - ГIалгIайчен музыкальни культура». Съездагара съездага передача (эрсий меттала).
11.40 — «КIарнхал». Сатирически журнал (гIалгIай меттала).
12.30 — «Литература Нохч-ГIалгIайче». Радиожурнал (эрсий меттала).
18.00 — «Хьона. Лаьтте, сахтечун догI» (гIалгIай меттала).
18.30 — «Елкаш а хьона оаьшш» (нохчий меттала).

21 ДЕКАБРЬ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.25 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Шоана дукха даьх мукъамаш».
11.15 — Кхоана — энергетика Ди. Цhейна хетаь программа (эрсий меттала).
16.00 — «Къона тIехье» (нохчий меттала).
16.30 — «Дешархой гIовбух». Радиоопыпуск.
18.00 — «Цiе сийтон» (гIалгIай меттала).
18.30 — «Ашарашца доттагIал холчарна» (гIалгIай меттала).

Хоттам

Тахан республике гIоллен Грозней хувцалуш морхаш а йолаш, йоечай а йоацаш, Iуйрийна доккх а доаллаш, малхбоалехьара секунде 0—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 0—5, Грозне 2—4 градус вIовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоанен лоамен хувцалуш морхаш а йолаш, йоечаи а йоацаш, цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 2—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 0—5 градус шелала дийнахьа 7—12 градус вIовхала йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ФЕ ХИЛА

Машиннаькъа переезда тIакхоачача хена хьалхашкахьа кхерам болаш хIама дий хьажа а наькъа йисте латта знакаш, сердалонцеи эовнацеи тела сигнал, шлагбаум, переездерча дежурне указавеш теркалъе а денхарийла ва водитель.

Цхьаболъда, из теркал ца а деш, № 95—15 ЧИР йола «Жигули» лаьлла водача, цхьаннахьа а белха воацача, город Грозне вахача И. Х. Кациоевa локомотива тIатехай автомобиль «Червленная» яхача машиннаькъа станцена юххерча переезде. И. Х. Кациоев ше цигтача лозаваьа, хIаьта цунца хинна пассажир кхы саккхетам чу ца воагIаш венна дIаваьнав.

Кавказе екхаш йолаш денош ухаш хиларах шоай мотоциклаш дIа ца а оттаеш хехкаш лел цар водителаш. Царех дукхачар теркалдац хаоттама хьалаш хувцадена хилар, IуйрайIен гайрийнен дохк а уггтаьш нинъ шаьра бIарга ца гуш хилар.

Город Гудермесе Терешковайн Кировен улицаш вIашагIкхеттача метте «Восход» яхача мотоциклаца саррахьа воагIаш хиннача Гудермески типографе болхлочо В. П. Целиковске автобуса тIатехай из, хIаьта цига лозаварах ше веннав.

Грознерча СГПТУ-5 дешархочо С. Г. Халина «Минск» яхача мотоциклаца Старопромысловски шоссе гIолла воагIаш из тIа а теха чIоагIа лозаваьа гIаьнло.

Наькъашка авареш дукхагIа е баьннаб боахамий кулгалхошкахьара тIаьхьожам боацамга а хоьш. Iурре дениз мела болалуш бола тракторий водителаш. Массехк ди хьалхагIа, Сунженски райова XIX партсъезда цIерагIа колхоза доалахьарча МТЗ-50 яхача трактора водитела В. Н. Сафонова. Троицки станицера бригаде дIаводаш, из юханъовла ца а иргаш кхоета чу тIаккIалтIа кхессай. Из авари яьча метте хиннача чоннех тракторист веннав. Тохкам бича гучадьннад В. Н. Сафонов цу дийнахьа менна веха а волаш трактор лехкаш хиннилга.

ДIадахача кIирагIа (11 декабрера 18 декабре кхаччалца) республика наькъашка транспорте 24 авари яьй, 6 саг ве а хули, 15 сага чоннаш а ейй.

НГIАССР МВД ГАИ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителя — 9-24-03; бехктокхама секретара — 9-24-00; отделаш: партийни вахара — 9-24-04; промышленностен транспортен — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кехатий — 9-24-07; корректорске — 2-88-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-88-88.

Газет арадувла шинарен, кIиран шоаттен деношка

СФ05429. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 6101.